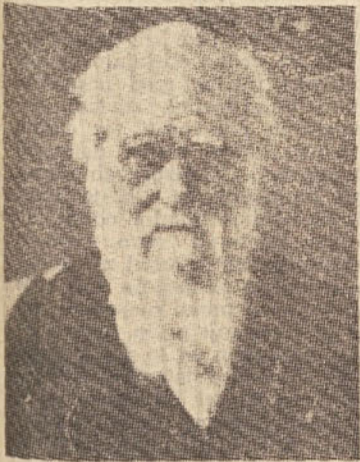

Nastanek vrst z naravnim izborom

Ob 110-letnici izida Darwinove knjige »Nastanek vrst z naravnim izborom« prireja Prirodoslovni muzej Slovenije občasno razstavo »Nastanek vrst«. Odprta bo do 19. junija.

Charles Darwin (1809—1882)

Razstava kaže pomen variabilnosti, selekcije in izolacije pri nastajanju vrst. Primerna je predvsem za osme razrede osnovnih in tretje razrede srednjih šol.

»Ali je Bog mrtev?«

V Idriji je Mestni muzej pravkar izdal 1. številko XIV. letnika *Idrijskih razgledov*, ki prinaša gradivo javne tribune v Klubu mladih v Idriji 22. novembra lani: razgovor med marksisti in kristjani na temo »Ali je Bog mrtev?« Razgovora sta se s strani kristjanov udeležila prof. dr. Janez Janžekovič in pomožni škof prof. dr. Vjekoslav Grmič, predavatelja na teološki fakulteti v Ljubljani, marksiste pa sta zastopala prof. Zdenko Roter in prof. Marko Kerševan, predavatelja na Višoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani.

»Razgovor smo organizirali z namenom, da vsaka stran izloži svoje argumente in da te argumente nasprotna stran upošteva ter iz njih izvleče korist-

ne zaključke... Z razgovorom med marksisti in kristjani v klubu mladih še nismo dosegli popolnega dialoga, bilo bi celo iluzorno to pričakovati. Zeleli smo pospešiti pot, ki vodi k dialogu tudi na tem področju, in tako prispevati svoj skromni delež k temu, da bo dialog nekoč dosežen, kajti prepričani smo, da je pravi dialog največja zahteva humanizma. Tako piše v uvodni besedi Sergij Felhan, nato pa so objavljeni teksti: J. Janžekovič — Ali je Bog modroslovec mrtev? Zdenka Roterja Pogled marksista na vprašanje o mrtvem Bogu, Vjekoslava Grmiča. Ali je Bog razodetja mrtev?, razprava Marka Kerševana in drugih udeležencev javne tribune.

Razen tega gradiva objavlja najnovejša številka *Idrijskih razgledov* še druge prispevke, ki obravnavajo lokalno ali tudi širšo kulturno kroniko. *Idrijski razgledi* izhajajo vsake tri mesece, naslov uredništva in uprave pa je: *Idrijski razgledi*, Idrija, poštni predal 11, tel. Idrija 86-135; na naslovni strani te številke je dimnik na idrijski občinski strehi 1968.)

Poglabljanje obmejnih stikov

V šolskem letu 1967-68 je spontano in neambiciozno prišlo do prijateljskih obiskov in prvih pobud med učitelji osnovne šole v Bovcu in učitelji osnovne šole v Vidmu. Tu je nastala ideja, da bi bili možni in zelo koristni takšni stiki, kjer bi se učiteljstvo obveznega (osnovnega) šolstva treh dežel, Furlanije—Julijske Krajine, Koroške in Slovenije, srečevalo na strokovnih razstavah in didaktičnih nastopih učencev. Tako bi si izmenjali izkušnje in se pobliže seznanjali.

RAZSTAVA V NOVI GORICI

Pripravljali odbor, ki so ga na območju Zavoda za prosvetno pedagoško službo Nova Gorica sestavljali po dva ravnatelja osnovnih šol iz ajdovske, novogoriške in tolminske občine, se je zavzelo lotiti dela in Mednarodna didaktična razstava v Novi Gorici je bila v dneih od 5. 12. maja letos. Razstava je bila v avli in v dvorani občinske skupščine v Novi Gorici. S pozdravnim nagovorom jo je 5.

maja odprl predsednik občinske skupščine Nova Gorica, tovariš Rudi Šimac, ki je izrekel dobrodoščilo gostom obeh sosednjih dežel in izrazil željo, da bi se obmejni stiki tudi na tem področju vsestransko ugodno razvijali. Za razliko od videmske je bila novogoriška razstava širša, saj je želela prikazati delo učenca v obvezni šoli. Razstavljeno gradivo je bilo razporejeno po deželah (Slovenija, Furlanija—Julijska krajina in Koroška), v okviru teh pa po predmetih in razredih od prvega do osmega, oziroma za Koroško do devetega razreda. Prikazani so bili izdelki od šolskega zvečka do tehničnega in likovnega pouka. Za primer navajam, kaj je bilo razstavljeno za 6. razred iz matematike: predpisani učni

knjigi, po en šolski in domači zvezek iz matematike, po en šolski in domači zvezek iz geometrije in po en zvezek šolskih nalog.

6. maja je bil dan Koroške z naslednjim programom: referat — Koroško obvezno šolstvo; predvajanje diapozitivov in učnih filmov (s komentirjem), glasbeni nastop politehničnega letnika iz Wolfsberga. 8. maja je bil dan Italije z naslednjim programom: referat — Italijansko obvezno šolstvo, poučni film: Pouk sodobne matematike v osnovni šoli, praktični pouk: pouk v 1. razredu osnovne šole.

Obisk je bil izredno velik in je presegel vsa pričakovanja. Po oceni organizatorjev razstave si jo je ogledalo nad 6.000 ljudi, od

tega pa je bilo vsaj 6.000 takih obiskovalcev, ki so si razstavo študijsko in organizirano ogledali. Številni učitelji in predavatelji so si razstavo ogledovali z beležko v roki. Prosvetnemu delavcu, ki se je poglobil v razstavljeno gradivo, je bilo moč ugotoviti obseg in razpored učne snovi za posamezen razred, pa tudi metode dela za posamezno temo.

MANJŠINSKO ŠOLSTVO NA RAZSTAVI
Stopnja razvitosti manjšinskega šolstva v teh deželah je bila do neke mere razvidna že na videmski razstavi učne knjige obvezne šole. Znatno bolj je bilo moč slediti razvitosti manjšinske šole na novogoriški razstavi. Italijanski in koroški oddelek sta dokaj nazorno prikazala pouk naše manjšine v zamejstvu. Slovenskega obiskovalca razstave je nujno obšla misel, da je naš jezik vendarle pomembna vez, ki na tem trojnem stičišču sodeluje v povezovanju treh jezikovnih področij in treh narodnosti. V slovenskem oddelku je bilo manjšinsko šolstvo prikazano na primeru italijanske šole v Kopru in madžarske v Murski Soboti. Prikaz teh dveh manjšinskih šol je bil, v primerjavi z manjšinsko (Dalje na 2. strani)

Občni zbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti
V torek 10. junija bo v ljubljanski Festivalni dvorani II. redni letni občni zbor Mestnega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Odbor bo dal poročilo o svojem dosedanjem delu in sprejel smernice za bo-organizacije in izvolil delegate za doče, sprejel bo pravila o delu občni zbor Mestnega sindikalnega sveta. Občnemu zboru bodo prisostvovali delegati, ki so jih izvolili na občnih zborih osnovne sindikalne organizacije — okoli 262 delegatov in gostov mesta Ljubljane. (Dalje na 2. strani)

Tudi dnevi šolskega leta bodo kmalu sklenili svoj krog. Kdo bi mogel skriti veselje...?

KAKO PRIPRAVLJAMO MERILA O NAGRAJEVANJU

Primerjava nekaterih meril v osnutkih pravilnikov o razdeljevanju osebnega dohodka ter v Katalogu nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih

Uveljavljanje določil družbenega dogovora o vrednotenju dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih ureja razmerja na področju družba—vzgojnoizobraževalna dejavnost. Ureditev teh razmerij pa predstavlja šele prvi korak pri urejanju nagajevanja delavcev po obsegu in kvaliteti dela. Drugi korak v tem procesu pa morajo napraviti delovne organizacije same s svojimi pravilniki o razdeljevanju osebnega dohodka. Družbeni dogovor ne predstavlja zagotovljenih osebnih dohodkov in enakih višin le-teh, številčne postavke družbenega dogovora predstavljajo le kriterije, po katerih naj družba nagajuje vzgojno-izobraževalne zavode. Vse ostalo pa je prepuščeno delovnim organizacijam, kar naj uredijo s svojimi pravilniki.

Pred mesecem smo obravnavali Katalog nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih, ki ga je pripravil republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti in katerega — dopoljnega z rezultati razprave — bomo kmalu dobili v uporabo. Katalog predstavlja le oceno delovnih mest v posameznih dejavnostih, razmerja med delovnimi mesti znotraj dejavnosti ter med dejavnostmi in končno govori tudi o vrednosti posameznega delovnega mesta. Napak bi bilo, če bi jemali določila kataloga kot nekaj fiksnega, nekaj, kar lahko nadomesti kar pravilnike o razdeljevanju osebnih dohodkov.

ki zahtevajo srednjo, višjo ali pa visoko strokovno izobrazbo, praktično v celoti ujema.

Več kot občutna pa je razlika v oceni in vrednotenju delovnih izkušenj, ki pa je v osnutku pravilnika obravnavana kot vrednotenje delovne dobe. Katalog poudarja pomen delovnih izkušenj in ugotavlja, da traja ponekod pridobivanje teh izkušenj tudi deset in celo več let; pripominja pa, da delovne izkušnje nikakor ne morejo biti avtomatični merilec dohodka. Predlog omenjenega osnutka pravilnika pa določa: »Delavcu se poveča število točk, določenih v 9. členu tega pravilnika, za vsako izpolnjeno leto delovne dobe po opravljenem strokovnem izpitu za 2% od tega števila točk, pri čemer se šteje vsa dejanska in priznana delovna doba. Povečanje števila točk za delovne izkušnje se zaključuje pri vključno 20 službenih letih.« Takšna ocena delovnih let je vse prej kot realna. Ta

nerrealnost je še posebej očitna zato, ker ni poudarek na delovnih izkušnjah, se pravi delu v vzgojnoizobraževalni dejavnosti, temveč splošnih službenih letih. Če pa v vsemu temu prištejemo še priznana leta, potem se mi zdi, da je nesmisel takšnega določila popoln. Rad bi poznal delovno organizacijo, kjer na račun let, in to celo priznanih, dajejo delavcem tudi 54% večje osebne dohodke. V koliki meri odgovarja takšno določilo težnji nagajevanja po delu?

Ko je v osnutku pravilnika govora o delavcih z neustrezno stopnjo oziroma stroko izobrazbe, predvideva za vsako neustrezno stopnjo znižanje za 8,7% vrednosti za ustrezno izobrazbo, za neustrezno stroko pedagoške izobrazbe pa je predvideno znižanje komaj 2,6%. Skoraj neverjetno si je predstavljati, da v pravilniku šole, kjer je zahteva po stopnji ter stroki izobrazbe najbolj (Dalje na 2. strani)

Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti pokrovitelj Učiteljskega pevskega zbora

1925. leta v Trstu ustanovljen učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« se je v zadnjih letih lepo uveljavil. Z vrsto uspešnih koncertov v domovini in na tujem si je pridobil priznanje enega naših najboljših pevskih kolektivov. Na mednarodnem tekmovanju v Arezzu (1957) je zbor dosegel drugo mesto v prvi kategoriji zborov, v Belgiji pa (1964) je na tekmovanju za evropski pokal zasedel tretje mesto. Clani in članice zbora (samo lani je v zbor pristopilo 28 novih članov!) službujejo v okoli 50 krajih Slovenije, zato zahteva delo zbora od članstva izredno požrtvovalnost: v po-

četnicah in ob sicer prostem času se sestajajo in vadijo.

Na zadnji seji republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti (28. maja letos) so bili navzoči tudi predstavniki tega zbora in njegov predsednik Jaka Majcen je obrazložil prošnjo zbora, naj bi ta republiški organ prevzel pokroviteljstvo nad njim. Clani republiškega odbora so sprejeli to častno nalogo in objavili, da bodo zboru nudili vso moralno in tudi (posredno) materialno pomoč, saj so vsega priznanja vredna prizadevanja naših učiteljev, ki gojijo in širijo pevsko kulturo.

Šole in vzgojno-varstveni zavodi!

● 13. številka PROSVETNEGA DELAVCA, v kateri bomo objavili NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST, bo izšla 3. JULIJA.

Vse, ki bodo razpisali prosta delovna mesta, prosimo, da pošljete razpise NAKNADNE DO 22. JUNIJA na naslov: Uredništvo PROSVETNEGA DELAVCA, Ljubljana, Poljanska 6. Prosimo, da pripisete tudi oznako »ZA NAKNADNI RAZPIS«.

Ker se katalog loteva enega zelo odgovornih, zahtevnih ter delikatnih vprašanj, vprašanja notranje delitve, bi želel primerjati nekatera določila iz kataloga z določili nekaterih predlogov pravilnikov o razdeljevanju osebnega dohodka. Ker so najbolj krivična odstopanja v osnutku pravilnika o razdeljevanju osebnega dohodka, ki ga je pripravila neka skupina v okviru skupnosti gimnazij, torej za gimnazije, naj mi bo dovoljeno podati nekaj primerjav:

Najprej pozitivna ugotovitev, da se vrednotenje delovnih mest,

PRVIČ O PODPOPREČJU

Problem upoštevanja individualnih razlik glede duševnih sposobnosti v osnovni šoli ostaja kljub reformnim prizadevanjem nerešen. Kategorizacijske komisije sicer že od leta 1960 dalje sistematično pregledujejo otroke in odražajo tiste, ki močno zaostajajo v duševnem razvoju, za šolanje v posebni šoli. V redni osnovni šoli pa ostane precej otrok, katerih umska zmogljivost je bila ugotovljena na ravni mejno defektnih. Ničesar pa ni bilo storjenega za šolanje otrok, ki so intelektualno podpoprečni ali slabše poprečno razviti.

Tako ugotavlja elaborat psihologin Marjane Lovšinove in Anice Uranjekove, sestavljen na osnovi raziskav, ki so jih opravili šolski psihologi in šolski pedagogi v sodelovanju s šolskim vodstvom in z učitelji osmih osnovnih šol v

ljubljanskih občinah — Šiška in Moste—Polje. Studija, v kateri so psihologi želeli osvetliti predvsem problem intelektualno podpoprečnih in slabše poprečno razviti otrok, je zajela vzorec učencev, ki so v minulem šolskem letu obiskovali 4., 5., 6. in 7. razred osnovne šole.

Zakaj so se psihologi lotili obravnave problema intelektualno podpoprečnih in slabše poprečno razviti otrok? Z njimi se srečujejo vsak dan v svoji šolski praksi, podatki pa so pokazali, da imata prav ti dve kategoriji največji «delež» v odstotku osipa. Glede na to, da je obvezna osnovna šola pogoj za nadaljnje poklicno usposabljanje, pa je tem otrokom za prta pot do poklica.

Podatki učnega uspeha za leto 1967/68 so pokazali, da je izdelalo iz kategorije intelektualno

podpoprečno storilnih otrok 48,65 odstotka, intelektualno slabše poprečno storilnih 72,34 odstotka, iz kategorije nadpoprečno storilnih pa 93,88 odstotka. Razloček so zaznamovali tudi podatki med intelektualno podpoprečno storilnimi in intelektualno slabše poprečno storilnimi (od teh jih je ob koncu šol. leta izdelalo 2/3).

Kljub temu da imamo v osnovni šoli tri kategorije različnih intelektualno storilnih otrok, pa predvideva koncept osnovne šole za vse učence povsem enak učni program. Psihologi poudarjajo predvsem zaskrbljujoče dejstvo, da sedanja osnovna šola kljub šolski reformi v svojem programu in metodah dela še vedno ne najde pravega razumevanja za dejstvo, da se ljudje razlikujejo med seboj tudi po intelektualni sposobnosti. Ob številnih prizadevanjih

zadnjih let se namreč še vedno premalo poglobljamo v individualne razlike med učenci in te razlike tudi premalo upoštevamo.

Naravna selekcija nastopi že v 6. razredu osnovne šole, ko se razdelje učenci — glede na svoje sposobnosti v dve skupini: prvo, ki bo uspešno končala osnovno šolo, in drugo, vnaprej zaznamovano z neuspehom. Sklepi omenjenih raziskave opozarjajo tudi na dejstvo, da vsa dosejana prizadevanja — dodatna pomoč, napredovanje po čl. 39. zakona o osnovni šoli in podaljševanje šolske obveznosti, manj sposobnih učencev ne more rešiti — ob sedanjih oblikah, metodah in vsebini šolskega dela.

Omenjeni elaborat so obravnavali tudi na seji sveta za prosveto in kulturo občine Ljubljana—Moste—Polje. V razpravi, ki se je udeležila poleg ravnateljev osnovnih šol in psihologov tudi zastopnica republiškega zavoda za zaposlovanje delavcev, je vzniknil npr. tudi tale predlog: če pomeni 6. razred neke vrste naravno selekcijo, ali ne bi kazalo uvesti takega šolskega sistema, kj bi bil za šest let enoten in šele nato razvejan. In dalje: z drugačnimi metodami, bolj prilagojenim omenjenim trem kategorijam otrok, bi prav gotovo rešili probleme mnogih.

Omenjena raziskava je ena prvih, ki naj bi opozorila na intelektualno podpoprečne in intelektualno slabše poprečne otroke. Te otroke bi po mnenju psihologov morali upoštevati, voditi in usmerjati drugače kot doslej; najti bo morali pravilno pot, po kateri bi se razvili v uspešne ljudi.

Udeleženci razprave so menili, da velja s tovrstnimi razpravami še nadaljevati. M. K.

Skupni problemi šolanja kadrov za trgovino in gostinstvo

Pred dnevi sta se sestala na skupni saji upravna odbora skupnosti šolskih centrov za blagovni promet in skupnosti strokovnih šol za gostinstvo. Na seji so obravnavali potek pouka na poklicnih šolah trgovske in gostinske smeri od novih predmetnikov in učnih načrtih, ki jih je sprejel pred dvema letoma Pedagoški svet Slovenije.

Podrobneje so obravnavali specifičnosti izobraževalnega procesa kadrov v blagovnem prometu v širšem pomenu besede, zlasti še organizacijo in potek praktičnega pouka izven šolskih delavnic. Na tem področju poklicnega šolanja čaka prosvetne delavce v trgovskih in gostinskih šolah še mnogo dela, saj gre za popolnoma nov sistem povezovanja teoretičnega in praktičnega pouka. Ze dosežen razvoj v novem sistemu izobraževanja pa doslej še ni bil ustrezno ovredno-

ten, kar povzroča nove težave pri organizaciji celotnega pouka.

Med pomembne sklepe tega skupnega sestanka lahko štejeemo zahtevo, da se v obeh panogah dokončno odpravi vajejski sistem šolanja. Ta zahteva je v trgovini že skoraj v celoti uresničena in so vajejske pogodbe samo še v nekaterih področjih Slovenije. Njihovo skupno število letos ne dosega več niti 10%. V gostinstvu pa se tudi že šola več kot polovica vseh učencev po novem sistemu.

Narashčajoči inozemski turistem zahteva znanje tujih jezikov tako v gostinstvu kot tudi v trgovini. Zato je tuj jezik obvezen predmet v predmetniku obeh poklicnih šol. Glede na nova določila o osnovni šoli so zastopniki trgovskih in gostinskih šol sprejeli sklep, da morajo učenci na teh šolah imeti pozitivno oceno iz tujega jezika na osnovni šoli.

Ze sedaj se šola na poklicnih šolah trgovine in gostinstva v Sloveniji okoli 8 tisoč učencev. Naš nadaljnji gospodarski razvoj pa bo prav gotovo zahteval vedno več kvalificiranih kadrov na tem področju terciarne dejavnosti. Zato je upravičena zahteva, da bi tudi prosvetni organi v bodoče v večji meri podpirali napredna stremjenja in napore maloštevilnih prosvetnih delavcev na teh poklicnih šolah. Ir

PEVSKO GLASBENA REVIIJA NA KAPELI

V počastitev rojstnega dne maršala Tita in 50. obletnice KP je priredila radgonska občinska zveza kulturno prosvetnih organizacij v novi telovadnici na Kapeli 15. tradicionalno revijo mladinskih in otroških pevskih zborov v radgonski občini.

Na reviji so sodelovali otroški in mladinski pevski zbori iz Stogovcev, Apač, Radgone, Radencev, Kapele, zborčka vrtec iz Janžvegega vrha ter Kapele in glasbena šola. Skupaj je nastopilo 10 zborov z okrog 600 pevci in godbeniki; pozdravil jih je predsednik občinske konferencije SZDL Milan Nekrep. Mladi pevci

in godbeniki niso imeli doslej še nikdar toliko pozornega in navdušenega občinstva, ki je povsem napolnilo prostorno dvorano. Poslušalci so navdušeno pozdravili vse zborovodje, med njimi Manka Golarja, ki je tokrat nastopil že dvaindvajsetič na reviji kot zborovodja.

Omenjeno revijo, ki ni imela tekmovalnega značaja, je odlično pripravila kapelska glasbena šola. I. Kovič

NAROČNIKI PROSVETNEGA DELAVCA

imajo naslednje ugodnosti: — brezplačno jim odgovarjamo na vprašanja pravnega značaja (naša rubrika Vprašanja in odgovori, ki jo vodi diplomirani pravnik); — imajo popust pri naših publikacijah («Predmetnik in učni načrt za osnovne šole» in druge, ki bodo še izšli); — brezplačno jim objavljamo kratka obvestila (kot npr. za maturantska srečanja ipd.). ZATO SE NAROČITE NA VAS LIST!

»Naša beseda« za dan mladosti

jo, šolska spričevala, učne knjige, pedagoška literatura, šematizmi učiteljskega osebja, šolska izvestja, grafikonitn. Zaradi premajhnega razstavnega prostora so razporejeni v vitrinah in na panojih predvsem tipični primerki, ki pa vendar nudijo obiskovalcu zanimivo in hkrati pregledno sliko o stoletni preteklosti naše šole. Prosvetnim delavcem je poleg tega v muzeju na voljo še mnogo drugega arhivskega gradiva.

Razstava bo odprta do konca letošnjega oktobra. Hkrati pripravljajo ekipa naših vodilnih pedagogov za stoletnico še jubilejni Zbornik z obširnimi gradivom o slovenskem šolstvu od l. 1889 do 1969; izšel bo prihodnje leto. RISTO ROZEK

V počastitev dneva mladosti je izšla nova številka glasila Naša beseda, ki izhaja v osnovni šoli Dušan Kveder-Tomaž v Litiji. Izdaja ga že drugo leto šolski literarni krožek, s svojimi prispevki pa sodelujejo tudi učenci podružničnih šol. M. Djukič

»CIPEK IN CAPEK« NA ODRU V ŠMARTNEM PRI LITJI

O gostovanju Mladinskega gledališča iz Ljubljane

Vsi smo bili veseli, da je bilo Mladinsko gledališče letos med nagrajenci mesta Ljubljane. Mar ni to priznanje za njihovo kvaliteto in postrtovalno delo?

Odsko priredbo dela Wilhelma Buscha sta pripravila dunajska dramatika Trude Payer in Theo Braun, predstavilo pa Mladinsko gledališče iz Ljubljane. Premiera je bila letošnjega aprila in je po mnenju kritike nov uspeh tega za mladino tako potrebnega gledališča.

Te dni smo videli igrico Cipek in Capek tudi v Šmartnem pri

Litiji. Tako se uspešno nadaljuje naše že nekajletno sodelovanje z Mladinskim gledališčem. Letos smo jih videli v litijki občini le dvakrat, kar pa ne pomeni, da je zanimanje za gledališče manjšje. Nasprotno: iz leta v leto so nam ljubši igralci Boris Juh, Alja Tkačeva, Miro Veber, Milena Grmođa, Božo Vovk, Mina Jerajeva, Milojka Sukletova in drugi. Niso nam le znanci, postali so nam tudi prijatelji.

Torej Cipek in Capek v Šmartnem pri Litiji.

Naslovni vlogi sta oblikovali Alja Tkačeva in Mina Jerajeva. Uspelo jima je, čeprav ni tako lahko ustvariti dobrih likov teh dveh neugnancev. Odličen je bil spet Boris Juh v vlogi učitelja Straška. Veliko so prispevali k uspehu predstave tudi Majolka Sukletova (odlična botra Spela), Božo Vovk (strik Matie), Niko Goršič (krojač Kozlič), Miro Veber (pek Štruca) in Laci Cigoj (kmet Meketalo). Igralski ansambel je bil resnično dobro urban. Zelo posrečeni so bili kostumi Mijske Jarčeve, scena Uroša Vagaja pa zelo funkcionalna in primerna za manjše odre. Dogajanje je spremljala glasba Marjana Vodepiva, vse skupaj pa je uspešno potekalo pod režijskim vodstvom Dušana Mlakarja. Burni aplavzi in salve smeja pa živo sodelovanje z dogajanjem na odru je potrditev, da je predstava resnično uspeša.

Ko je Wilhelm Busch napisal svojo zgodbo in jo poslal založni-

ku, je v svojem pismu dejal: »Pošiljam vam zgodbo o Cipku in Capku... in vas prosim, da jo dobrotno sprejmete ter se ob njej vsaj tu in tam malce nasmejete.« (Iz gledališkega lista.)

Njegova zgodba je dosegla namen. Še sedaj, po mnogih letih, še otroci (pa tudi odrasli) navdušeno smejejo prigodam obeh nepridipravov.

Mladinsko gledališče nas ni doslej še nikdar razočaralo. Želimo, da bi se naše sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnjem letu. Miloš Djukič

400 učencem Levstikove bralne značke

Prve dni junija bodo v litijski občini sklepne prireditve Levstikove bralne značke. Šoli Vače in Polšnik bo obiskala pisateljica Branka Jurca, Hotič (skupaj z Ribčami) in Jevnico (skupaj s Kresnicami) pa pisatelj Ivo Zorman. Na prireditvah v Litiji in Šmartnem bosta sodelovala igralka Elvira Kraljeva in pesnik Niko Grafenauer.

Podatki kažejo, da bo dobilo bralno značko okrog 400 učencev litijških šol. M. Djukič

PEDAGOŠKA AKADEMIJA V LJUBLJANI Stari trg 34

razpisuje na podlagi 27. člena zakona o visokem šolstvu redni in izredni vpis v 1. letnik študijskega leta 1969/70. Kandidati se lahko vpišejo v naslednje predmetne skupine:

- A. ODDELEK ZA RAZREDNI POUK**
B. ODDELKI ZA PREDMETNI POUK
- slovenski jezik — srbski in hrvaški jezik,
 - angleški jezik — slovenski jezik,
 - nemški jezik — slovenski jezik,
 - angleški jezik — nemški jezik,
 - slovenski jezik — zgodovina,
 - knjižničarstvo in eden od jezikov navedenih skupin,
 - zgodovina — zemljepis,
 - biologija — kemija,
 - matematika — fizika,
 - likovna vzgoja z zgodovino ali enim od jezikov,
 - glasbena vzgoja — enopredmetna ali dvopredmetna z zgodovino ali enim od jezikov,
 - tehnična vzgoja — fizika,
 - tehnična vzgoja — kemija.

- C. ODDELEK ZA SPECIALNE PEDAGOGE**
- ortopedagogika za duševno prizadete otroke,
 - oropedagogika za mladino z motnjami vedenja in osebnosti,
 - logopedija.

- Č. ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV FOKLICNIH ŠOL (samo izredni študij)**
- strojna stroka,
 - elektro stroka,
 - administrativna stroka.

D. ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE VZGOJITELJEV V DOMOVIH (samo izredni študij)
 Na dvopredmetnih skupinah sta oba predmeta enakovredna. Na skupinah, za katere ne bo zadostnega števila prijav, bo Pedagoška akademija organizirala le izredni študij. Kot redni študent se lahko vpiše, kdor je z uspehom končal ustrezno srednjo šolo. Kot izredni študent se lahko vpiše, kdor izpolnjuje pogoje za vpis, pa zaradi delovnega razmerja ali iz drugih upravičenih razlogov ne more obiskovati pouka kot redni študent.

Pedagoška akademija izda diplomantom diplomu, s katero se jim prizna izobrazba višje stopnje in pravica, da kot učitelji, vzgojitelji in knjižničarji delajo na osnovnih, posebnih in poklicnih šolah, v domovih in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih. Diplomanti tudi lahko nadaljujejo študij na ustreznih visokih šolah in fakultetah, če opravijo diferencialne izpite, ki jih določi pristojni visokošolski zavod.

VPIŠNI POGOJI

- Na oddelek za razredni pouk se lahko vpišejo:
 - v 1. letnik kandidati z zaključnim izpitom na pedagoški gimnaziji, gimnaziji ali srednji vzgojiteljski šoli;
 - v II. semester kandidati z zaključnim izpitom na petletnem učiteljišču.
- Na oddelke za predmetni pouk, oddelek za specialne pedagoge in na oddelek za izobraževanje vzgojiteljev v domovih se lahko vpišejo kandidati z opravljenim zaključnim izpitom na gimnaziji, pedagoški gimnaziji, učiteljišču ali srednji vzgojiteljski šoli.
- Na posamezne oddelke za predmetni pouk in oddelek za specialne pedagoge se lahko vpišejo tudi kandidati z opravljenim zaključnim izpitom na eni od naslednjih tehniških in drugih šol za gospodarstvo in za družbene službe ter umetniških šol:
 - z zaključnim izpitom na ekonomski šoli — na oddelke za jezike, knjižničarstvo in zgodovino — zemljepis;
 - z zaključnim izpitom na tehniški šoli vseh smeri — na oddelke za matematiko in fiziko, tehnično vzgojo;
 - z zaključnim izpitom na šoli za oblikovanje — na skupino za likovno vzgojo;
 - z zaključnim izpitom na srednji glasbeni šoli — na oddelek za glasbeno vzgojo;
 - z zaključnim izpitom na zdravstveni šoli II. stopnje vseh smeri — na oddelek za specialne pedagoge in oddelek za izobraževanje vzgojiteljev v domovih.
- ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV POKLICNIH ŠOL**
 Na oddelek za izobraževanje učiteljev poklicnih šol se lahko vpišejo kandidati, ki so opravili zaključni izpit na tehniški ali njej ustrezni šoli za gospodarstvo in družbene službe in delajo na ustreznem delovnem mestu.

Polnoletni kandidati brez končane srednje šole, ki jo za vpis na posamezne oddelke zahtevajo točke I. do III. tega razpisa, so pa končali eno od drugih srednjih šol (poklicne šole, tehniške in druge šole za gospodarstvo, za družbene službe in za državno upravo, umetniške šole), se lahko prijavijo polnoletni kandidati:

- ki so končali poklicno šolo (vajejsko industrijsko) in imajo vsaj 5-letno delovno prakso;
- ki so končali mojstrsko šolo, delovodsko šolo oziroma šolo za visokokvalificirane delavce svoje stroke in imajo vsaj 4-letno delovno prakso.

Vsi kandidati, ki se vpišejo v 1. letnik oddelka za razredni pouk in niso končali učiteljišča, pedagoške gimnazije ali srednje vzgojiteljske šole, morajo opraviti poseben sprejemni izpit iz likovne in glasbene stroke.

Izpit iz tujega jezika morajo opraviti kandidati, ki žele ta jezik študirati, pa ga niso imeli v srednji šoli kot prvi tuj jezik.

Vsi kandidati, ki se vpišejo na oddelek za likovno ali glasbeno vzgojo, morajo opraviti poseben sprejemni izpit iz likovne oziroma glasbene stroke.

Poleg že navedenih pogojev morajo imeti vsi kandidati za vpis na Pedagoško akademijo družbenomoralne lastnosti, ki so potrebne za uresničevanje vzgojnih in izobraževalnih smotrov.

ROK ZA PRIGLASITVE

Kandidati, ki se želijo v študijskem letu 1969/70 vpisati v 1. letnik akademije, morajo do 31. julija 1969 vložiti v tajništvo akademije, Ljubljana, Stari trg 34, prošnjo, kolkovano z 0,50 N-din.

V prošnji naj kandidati navedejo: — osebne podatke s točnim naslovom, — šolsko izobrazbo, — način študija (redni — izredni), — predmetno skupino, na kateri žele študirati.

Prošnji je treba priložiti zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o zaključnem izpitu ali sodno overjen prepis, kratek življenjepis, izpisek iz rojstne matične knjige in pisemsko ovoinjico z znanko ter točno izpisanim naslovom kandidata. Kandidati, ki žele študirati izredno, morajo v prošnji navesti tudi razloge in predložiti dokazila.

O sprejemu kandidatov na akademijo odloča posebna komisija učiteljev akademije.

Sprejemni izpiti bodo od 9. do 21. septembra 1969. Program in navodila za sprejemne izpite dobe kandidati v tajništvu akademije. Kandidati, ki se prijavljajo k sprejemnemu izpitu, morajo ob vložitvi prošnje vplačati 50 N-din za delno kritje sprejemnega izpita; to ne velja za kandidata, ki bodo študirali na oddelkih za razredni pouk, likovno vzgojo in glasbeno vzgojo pa morajo opravljati posebni sprejemni izpit.

Vpis rednih in izrednih študentov v 1. in 2. letnik akademije bo od 20. do 30. septembra 1969.

SVET PEDAGOŠKE AKADEMIJE V LJUBLJANI

Razpisna komisija

REPUBLIŠKEGA SEKRETARIATA ZA NOTRANJE ZADEVE SR SLOVENIJE

razpisuje prost delovna mesta v STROKOVNI ŠOLI ZA NOTRANJE ZADEVE:

- 2 PROFESORJA ZA SLOVENŠČINO
- Pogoj: visoka izobrazba in strokovni izpit
- PSIHOLOGA

Pogoj: visoka izobrazba in 3 leta delovnih izkušenj Za sprejem na delovna mesta pridejo v poštev kandidati z urejeno vojaško obveznostjo.

Kandidati morajo izpolnjevati tudi pogoje iz 23. člena zakona o samoupravljanju delovnih ljudi v upravnih organih in SR Sloveniji in iz 31. člena temeljnega zakona o notranjih razmerah.

Nastop dela je 1. septembra 1969.

Razpis velja do 20. junija 1969.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in osebnimi podatki sprejema kadrovska služba republiškega sekretariata za notranje zadeve SRS, Ljubljana, Kidričeva 2.

ROMANCA

o odraščanju ali Sedmina

Za tiste, ki so dosti pričakovali od novega Klopčičevega filma, je Sedmina prej razočaranje kot prijetno presenečenje. Da pa bomo čim bolj pravični avtorju in delu, je verjetno potrebno korigirati najprej samega sebe oziroma nestrpnost lastnih pričakovanj. Če izhajam od prvega vtisa o filmu (vendar mi ga je potrdil še 2. ogled), se mi odkriva predvsem neizenačenost filma po sugestivni strani. Medtem ko je nekaj odlomkov prav čednih, močnih, dobro napravljenih, pa se drugod javlja razvlečenost, z njo pa celo rahla dolgočasnost. Ne bi primerjal filma z romanom, saj se mi zdi to odveč. Kot smo brali, je Klopčič sodeloval z avtorjem romana B. Zupančičem, ki je, kot kaže, sprejel Klopčičevo redakcijo. Bolje bo torej, če ostanemo pri filmskem mediju in ga ne mešamo preveč z literaturo. Seveda, če vzamemo v obzir, da je scenarij tudi pomemben sestavni del filma, moramo izreči pripombo na ponoven pojav papirnate literarnosti v dialogih.

Ze v obeh svojih prejšnjih filmih (Zgodba, ki je ni, Na papirnatih avionih) je bil Klopčič — režiser boljši od Klopčiča — scenarista. Torej nič novega. Novost, ki se javlja v Sedmini, je druge narave. Klopčič je v bistvu lirsko meditativen avtor in mu »leži« boljši romance kot akcijske drame. Seveda pa je prišel pri Sedmini avtor v neskladje med svojo prevladujočo dispozicijo in med tujo snovjo, ki je terjala svoje. Sedmina je končno le dokaj akcijska zadeva, ki izhaja iz povsem tipičnega, posebnega vzdušja medvojne Ljubljane. V Klopčičevem filmu je ravno tu slabša stran: Klopčič je napravil iz teme rahlo konstruirano mladostno romanco o ljubezni in akciji, o problemu odraščanja. Vojno vzdušje je kaj slabotno prikazano, da ne govorimo o posameznih ilegalcih; le-ti spominjajo večkrat na odraščene dečke, ki se igrajo ravbarje in žandarje. Lahko sicer rečemo, da Klopčiču ni šlo za prikaz medvojne Ljubljane in

takratnih mladincev, ampak za mladost nasploh ali pa za poteze mladine danes in tukaj. Kljub temu pa ostaja odnos medvojna stvarnost in njena filmska upodobitev slaba točka. Kot manj posrečene je treba vključiti še prizore v razredu, ki jih deloma rešujeta R. Polič in T. Gogala. Za glavne igralce je vzel Klopčič vrsto gostov iz bratskih republik. Pri tem ni čisto jasno, ali gre za nezaupnico do slovenskih igralcev ali pa je bil režiser prepričan, da je prisotnost M. Dravič in drugih v filmu nujna in nenadomestljiva. Ostaja še možnost, da je avtor računil na boljši plama filma v drugih republikah, če bodo igrali določeni igralci. Poglejmo si njihov delež: Rade Serbedžija soliden, čeprav slabši kot v Gravitaciji (ali ga ne bi mogel nadomestiti kar njegov »glas« — B. Juh?), S. Nikšič simpatična, a malce »predrasla« gimnazijka (zakaj ne M. Ribič?), M. Dravič sicer dobra, a je vprašanje, če je primerna za vlogo; R. Sokić je storila toliko, kot je nudila vloga, in to ni bilo dosti; R. Bašič je svojega italijanskega oficirja odigral primerno. Odkritje je gotovo M. Bogataj, ki obenem demantira Klopčičevo nezaupanje do domačih igralcev. Njegov Popaj je prav imeniten; zelo dober je še S. Sever, čeprav v manjši vlogi. Igralska skupina nasploh je bila v filmu močna (od domačih igralcev še D. Počkajeva, S. Jan, T. Slodnjak, B. Miklavc, M. Bajc itd.). Vendar pa končni občutek tudi po igralski strani ni povsem zadovoljiv. Vzrok je verjetno v neusklajenosti igralske skupine, deloma tudi v fragmentarnosti vlog, ki niso dopuščale razmaha.

K lepim vtisom iz filma sodijo pokrajinski utrki, nasploh pa delo kamere (R. Vavpotič), zatem filmsko učinkovito in posrečeno prikazovanje doživljanja junakov (mešanje časovnih perspektiv, spominjanje, ponavljanje posnetkov). Med kvalitete filma sodijo tudi barve, ki so dokaj funkcionalne in prispevajo k vzdušju mladostne romanco. Ob številnih lepih prizorih pa se znajdejo tudi dokaj okorni (vzemimo npr. samo prizor na promenadi!). Med drobnimi stvarmi naj omenim še (ne)hoteni anahronizem s knjigo Spoznavajmo slovenski jezik, ki jo drži v nekem prizoru S. Nikšič. Nekam presenečujoč je zaključni prizor med Nikom in Marijo. Razlag je več: ali je to Nikova živčna reakcija na uboj Italijana ali je to dokaz, da ustvarja vojna ljudi-zveri, ali pa samo neka skrajnostna potrditev mladeniškega odraščanja, ki terja zadovoljitev v ženskem objemu.

Nasploh pušča film neizenačene in negotove občutke, za kar je glavni vzrok neskladje med vsebino in obliko (sem štejem vsa sredstva za filmsko izražanje obravnane teme). Celostno avtorjevo sporočilo o življenju in delovanju njegovih mladih junakov pa je tudi premalo izrazito, da bi me prepričalo in osvojilo. Režiser Klopčič je sicer potrdil, da nekatere svoje znane kvalitete, vendar zaradi številnih okornosti menim, da je film za avtorja premajhen korak naprej.

ANDRIJAN LAH

PROSVETNI
DELAVEC

3

1969

SEDMINA

Nedvomno je filmsko občinstvo zadihalo v velikem pričakovanju, ko je bila najavljena premiera »Sedmine« Matjaža Klopčiča. Temu pričakovanju je botrovalo več vzrokov: predolg premor v okviru slovenske filmske ustvarjalnosti, le-ta se v celovečernih umetniških filmih ne more ponašati ne s tolikšno produkcijo kot v Srbiji ali na Hrvaškem ne s tako razvidnimi dosežki; po drugi strani pa je literarna predloga Bena Zupančiča dovolj poznana, da v njej zaznamo mikavno in obetavno snov za filmsko upodobitev; in ne nazadnje: pričakovanje se je usmerilo tudi v Klopčičeve režijske obete. Ko je »Sedmina« doživela premiero, so se hkrati zvrstili zapisi kritikov, po večini ne filmskih, kar pa niti najmanj ne odzame veljavnosti njihovim mnenjem. V svoji skrajnosti si stojita nasproti umetniško priznanje Klopčiču, po drugi pa demonstrativni napis, ki poziva k bojkotu novega filma zaradi komercialnosti. Zdi se, da bo šele daljša, studiozno zamišljena kritika lahko celovito ovrednotila Klopčičevo »Sedmino«, vendar tudi krajši zapis ne bo odveč pri razmišljanju o najnovejšem domačem filmu. Ob dosedanjih kritikah pa se ponekod vsiljuje mnenje, da nekatere teh izžarevajo bodrilno vsebino, pač zaradi tega, ker je film domač; morebiti tudi ščepec nepotrebne prizanesljivosti. Kakorkoli že, ne glede na podobna ali nasprotujoča si mnenja — Klopčičeva »Sedmina« je razgibala filmske gledalce; ne glede na vrednostni predznak posameznikov je film nalletel na odzivnost občinstva.

Izhodiščna domena naj bo: brez primerjave Zupančičevega romana in Klopčičevega filma! Čeprav bi bila taka primerjava kaj koristna, že zaradi soodnosnega razmerja med dvema umetniškima področjema. Če je torej Klopčiču služil roman le kot predloga, ki jo je bolj ali manj prosto oblikoval najprej v scenariju, nato v režiji, bi lahko kljub mozaični zgradbi scenarija oblikoval kompaktnije, celovito scenarijsko dogajanje. Vsekakor pa

bi moral brez pomisleka izločiti ali predružačiti tisti del dialoga, ki izzveni papirnato, neživljensko blede. Slednje opozarja na določeno navezanost na roman, ostane pa vprašanje, če je taka navezanost primerna za film, pa tudi, če so pridejani prizori (erotične narave) podkrepili celotno zamisel dogajanja.

»Sedmina« je film o mladosti, mladih ljudeh, ki jim je vojna pretrgala mladost in vse tisto, kar spremlja mlada leta, jih postavila pred odločitve in dejanja; zunanji okvir dogajanja je Ljubljana med italijansko okupacijo ter ilegalno delovanje OF med mladim rodom; ta še ni (formalno) zazorel v samostojno življenje, a je spričo vsiljene situacije, kakršno ustvarja vojna z vsemi moralnimi in političnimi posledicami, moral zazoreti v opredelitvi do bistvenih problemov. Zdi se, da je to ena izmed konfliktnih postavitev znotraj nekaterih glavnih oseb, ki je zamikala Klopčiča: mladost, ki bi rada mladostno neokrnjeno doživela in razživela svojo tipiko, mora prarasti samo sebe in se vključiti v svet vojne. Tako območje nudi Klopčiču možnosti oblikovanja značilnega lirizma, ki je zasidran v mejah realističnega podajanja. Zunanji konfliktni položaj v razponu med okupatorjem, ilegalnim delovanjem, pa tudi v okviru meščanske negibnosti, ima v svoji poenostavljenosti lažje rešitve, oziroma realizacije. Stožer dogajanja je razpet med maturantske fante in dekleta, v krog malomeščanske družine, drobna in stonpujoča dogajanja v okupirani Ljubljani preraščajo v akcijo, ob mladostnem hlepenju po življenju se zareže v spoznanje tudi zavest o smrti, vendar se ne ustavi ob tem, ampak mora ohranjati mladostno uporno vsebino.

Ostaja torej vprašanje Klopčičeve filmske realizacije. Ne kaže dvomiti, da je mozaična zgradba Klopčiču poprej škodovala kot koristila. Tak prijem je lahko sam po sebi učinkovit, če je kompaktna vsebinska celota podrejena enot-

(Dalje na 2. strani)

Filmsko poletje 1969

Koledarček za ljubitelje filma

KOPER:

1. do 12. julija: Seminar za začetnike pedagoge in člane mladinskih filmskih klubov.

4. do 9. julija: Seminar za vodje kino klubov.

7. do 12. julija: Nadaljevalni seminar za filmske pedagoge.

PULA:

23. do 25. julija: Medklubsko srečanje kinoamaterjev Jugoslavije.

26. julija do 2. avgusta: Festival jugoslovanskega igranega filma.

— Razpis seminarjev je objavljen v Prosvetnem delavcu.

— V Puli bo letos prvič organizirano bivanje filmskih pedagogov, ki bodo imeli možnost videti celotno jugoslovansko proizvodnjo ter se srečati z znanim filmskim pedagogom in organizatorjem filmske vzgoje v Zahodni Nemčiji Reinerjem Kellerjem. Združenje filmskovzgojnih delavcev organizira cerzervacije prenočišč in nabavo vstopnic za projekcije v Areni. Cena prenočišč znaša v dijaškem domu poleg Arene 6 do 7 ND, pri privatnikih pa 13 ND. Zainteresirani naj pošljejo prijave do 25. junija na naslov Združenje filmskovzgojnih delavcev pri ZKPOS Ljubljana, Dalmatinova 4.

Otroški film naj bo odraz otrokovega sveta

Pet let je minilo od poizkusnega srečanja, na katerega se je prijavilo 7 pionirskih in mladinskih filmov. Število raste, dviga se kvaliteta. Letos je bilo predvajanih 44 pionirskih filmov. Tipanja v zvezi z otroškimi možnostmi filmskega izražanja dobivajo že konkretno obliko. Če smo pred leti lahko le predvidevali, kako naj bi ta dejavnost izgledala, danes že vemo, kako naj ne izgleda. Izkušnje nam kažejo, kako usmeriti otroka s kamero v rokah in kaj lahko pričakujemo od njega. Precejšnje je število krožkov, ki so se srečanja prvič udeležili. Zato je potrebno spregovoriti o nekaterih začetniških hibah, ki ponovno zastavljajo dve vprašanji: kaj je otroška filmska ustvarjalnost in kakšna naj bo vloga mentorja.

Ni slučajnost, da prav filmske reportaže šolskih dogodkov pomenijo marsikje začetek pionirske filmske ustvarjalnosti. Vendar nam izkušnje kažejo, da je pogosto prav v takšnih šolah pozneje zamrla kakršnakoli dejavnost (kot primer navajam o. š. Valentina Vodnika v Ljubljani in o. š. Gozd Martuljek). Te reportaže imajo za vsako posamezno šolo pomen. Filmska kronika je gotovo za bodoče šolske rodove veliko bolj zanimiva kot pa samo pisana. Vendar pa otroka, ki je imel kamero v rokah, film montiral, ne zadovoljuje. Zanj je to predvsem šolska naloga z določenim ciljem in napotki; cilj pa omejuje njegova hotenja. Tako s kamero v roki ne izraža košček svojega sveta, temveč se trudi, da bi čimbolje izpolnil šolsko nalogo. Takšno delo ne sprošča ustvarjalnosti, ki je skrita verjetno v vsakem otroku, ki občuti potrebo, da svet okoli sebe zabeleži s svojimi očmi. Mnenja se za, da je prav šolska reportaža lahko zelo nevarna, če ne resen zaviralni moment ob prvih poizkusih snemanja. Gotovo delo, ki je zahtevalo veliko napora — snemanje, montiranje, pisanje

tekstov — tudi za otroka ne more pomeniti ustvarjalnega stimulansa. Brezosebnost in enoličnost teh reportažnih zapisov odvzameja prej pogum kot pa dasta navdih. Zatorej bi bilo priporočljivo krožek zasnovati ob drugačni obliki dela, kot je kronični zapis šolskih dogodkov. Če pa se že odločimo za kroniko, naj bo samosvoja, osebna. Za primer, da so takšne rešitve možne, navajam izolski film 1000 let Skofje Loke, kjer so avtorji razpisano temo ob lanskoletni zvezni reviji požlahnili z nenavadnimi domislicami animacije, kombiniranjem animiranih in dokumentarnih posnetkov ter duhovitim tekstom, ki je oživil suhoparna zgodovinska dejstva.

Potem je še druga skupina filmov, ki se radi pojavljajo prav tako v mnogih začetniških krožkih. Posebno na deželi. Pretenzije teh krožkov so že večje. Želijo posneti

zgodbo, ki bo imela začetek in konec, zaplet in razplet. Zelo pogosto (vsako leto vsaj nekaj filmov) skušajo otroci reševati socialne probleme svojega okolja na način, ki spominja na mišljenja iz prejšnjega stoletja. Filma, ki je govornica današnjega dne, pa odklanja takšen pristop. Zdi se nam kot tujek v življenju našega mladega človeka. Samo vprašanje je, kje je krivec zato. Od kod ta šablona mišljenja? Ali so vzroki v literaturi, domačem gledališkem odru, ali pa v učitelju, ki je mogoče že v svojem pouku premalo kreativen in premalo povezan z današnjimi naglimi spremembami, ki jih v naše življenje prinašajo vse družbene spremembe, katerih odraz so masivna komunikativna sredstva, ki spreminjajo tudi način mišljenja? S tem pa ne mislim, da so teme, ki so v filmih obdelane, deplasirane ali izmišljene. Mislim pred-

vsem, da je pristop k temi preživel. Vendar pa je potrebno priznati, da prav takšen pristop zateva še mnogo več dela in napora kot kakšen drug bolj anekdotičen zapis. Pri teh filmih se vedno bojimo, da je to direkten vpliv starejšega. Lahko pa je tudi podzavestna želja otrok, da ustrezajo svojemu vzgojitelju.

Mnenja sem, da je potrebno predvsem upoštevati dejstvo, da naši otroci žive v svetu množičnih komunikativnih sredstev veliko bolj intenzivno kot mi starejši. Vse, karkoli je okoli njih, jih navaja na vizualno in slušno dožemanje sveta. Izložbe, reklame, revije, časopisi, strip, televizija, kino dvorana, gramofonske plošče in ansambli moderne glasbe so njihov svet. Ta svet si utira preko TV pot tudi na deželo. Spreminja način mišljenja in tudi besednega izražanja naših mladih. V literaturi in glasbi mladih so te spremembe zelo zaznavne. Literatura in glasba, dve tradicionalni umetnosti, sta nam lahko najboljše merilo za te spremembe. Film, ena najmlajših umetnosti, pa v tem obdobju doživlja svojo emancipacijo do ostalih umetnosti. Audiovizualno dožemanje sveta postaja senzibilnejše in vse bolj in bolj prisotno. To nujno narekuje tudi prebujanje v vse večjem številu mladih ljudi, da svet okoli sebe izrazijo s kamero. Želijo, da se kamera z njimi smeje, norčuje, čustvuje, joče in veseli. V takšnih filmih se že čuti otrokova potreba, da svet, ki ga dožema vizualno, lahko tudi zabeleži s kamero. Ta je kot naše oko, ki zaznava svet okoli sebe po detajlih, jih zapaža, in katere naša zavest, svojim izkušnjam primerno, povezuje v celoto. V takšnih filmih sta primarna slika in ritem, ki ustvarjata določeno razpoloženje. Filmi so utrinki zapažanj in domislic, ki so vizualno in slušno oblikovani v celoto, ka-

(Dalje na 3. strani)

Mirko Bogataj (Popaj) v Klopčičevi Sedmini

SEDMINA

(Nadalj. s prejšnje strani)

nosti dogajanja, sicer pa zavaja režiserja v epizodna dogajanja, v nesozmerja »pripovedi«, v razdrobljenosti. Ob tem je »Sedmina« slogovno ubrana pretežno enotno, vendar ne brez primesi drugačnih zahtev; pevsko-zabavna uvertura ima očitno namen ustvariti »štimmung« pred dejanskim pristopom v neposredno dogajanje, vendar zamisel nima spontane zračenosti s tem, kar sledi; podoba razreda je groteskno intonirana, zdi se, da groteskna poenostavitve ni izbrala večje realne upodobitve, čeprav z vsemi atributi grotesknosti, če je že to bilo pri srcu Klopčiču; zdi se, da je prav tu zamudil bolj pristno razgovorno razgibanost (zopet scenarij, a tu ga podpira tudi režijska ubranost s scenarijem). Verizem podajanja je večinoma usmerjen v objektivno podajanje, le nekajkrat je režiser namenoma uporabil iz-

ražanje v »prvi osebi«, tj. skozi projekcijo protagonista. Slednji prijem ima osnove v dogajanju samem, zato je prehod iz objektivnega »poročanja« v subjektivno doživljanje utemeljeno. Vendar pri takem dogajanju (preganjanje, streljanje, smrt), ki je izrazito dinamično, napeto, ne sme priti do razbitja te napetosti s ponavljanjem prizorov, ki hočejo predočiti agonijo smrti, čeprav potlej subjektivni akcent prevlada in ima dominantno vlogo; ponovitve pomenijo izrazno novo noto v izražanju (v domačem okviru) in namenu, notranja napetost, ki mora biti prisotna tako poprej kot tedaj, ko je naglašeno izrazito osebno doživljanje, pa izgublja intenziteto; s ponovitvijo uplahnje tako napetost kot občutek tragičnega doživljanja, čeprav je očitno, da je Klopčič hotel novoizrazno in funkcionalno graditi pretresljiv prizor,

pri čemer mu je imenitno služila kamera z raznoterimi zornimi koti, Zareze, ki jih občutimo v pretirani dogajanju raznoterih prizorov, niso vselej v prid filmu.

Klopčičeva realizacija »Sedmine« daje dokaj neprisljano opredeljeno podobo mladine v ilegalni Ljubljani, težji in tendenci se je Klopčič hote izogibal. Če odmislimo nesprijemljivi lik Tigra, je preplet individualnih in običij vprašanj v vojnem času zadobil tisto veristično ravnotežje, ki nudi bogato lestvico možnosti izražanja. Čeprav ne moremo govoriti o enovitosti dogajanja, pa je v sekvencah prišel do polnega izraza Klopčičev čut za poetično vsebino realnega, toda kjer ni psihološke utemeljitve v posameznih osebah, tudi ta veristična poetizacija izgublja tla pod nogami. Zanesljivo so odveč tako podani erotični prizori in misel na komercialni efekt se pač tu ponuja. Prj Bergmanu smo videli vse drugačne erotične prizore, a tistemu, ki bi se zaradi njih prišel zabavati v kino, niti za hip ne pusti pomisliti na komercializem. Drobnji detajli pa lahko zaživijo v

»Sedmini« z občutenim razlikovanjem vzdušja (doma, razgovor intimnega značaja, idr.), s pregibi ne le v miselnem svetu in njihov kontrastih, tudi nema govornica pride do izraza. Osnovno zamisel o ilegalnem delovanju je Klopčič izpeljal tako, da dejanja sama po sebi govorijo. »Sedmina« kot balada o neki mladosti je osvežitev tovrstne tematike.

Če Klopčičev film ni v polni meri uspel, smemo iskati vzroke predvsem v nefilmskem scenariju, ki se ga je režiser trdno oklepal. Klopčiču ne manjka domiselnosti, čuta za sliko in detajl, blizu so mu novostne zahteve izražanja; ob tem razodeva prizadevno iskanje filmskega izraza, ki je po svoji naravi poveden in svež, vendar zatorelega sosljudja v ovladovanju filmske govornice v »Sedmini« ni pokazal v toliki meri, da bi film lahko pomenil dogodek, ki bi presegal območje domače filmske ustvarjalnosti. »Sedmina« je film brez večjih pretenzij, vendar vreden ogleda, čeprav po svojih dosežkih ne presega območja obetov.

Igor Gedrih

Amaterski filmski izraz mladince

V. republiško srečanje pionirskih in mladinskih kinoamaterjev Slovenije je prineslo tudi dvanajset zanimivih filmskih srečanj z mladinci in njihovim ustvarjanjem. Predvsem moram na začetku omeniti, da je današnji mladinec filmsko zelo zrela osebnost, ki s svojim snovanjem in poznavanjem filmske govorice nemalokrat preseneča. Res je, da je njegov izraz nemalokrat naslonjen na vzornika, vendar opažamo, da tudi v tem neškodljivem epigonstvu išče svoj stil, ki ga marsikdaj sebi v prid uveljavlja. Ob tem gre predvsem poudariti dejstvo, da si je ta mlad človek nabral svoje filmske izkušnje pri neutrudljivem gledanju, oziroma pri opazovanju sodobne filmske govorice, ki jo skuša kar najverneje prenesti v svoj lastni izraz. Tako lahko rečem, da so bila najboljša tista dela posameznih avtorjev, kjer je čutili bogato zakladnico filmske vzgoje, in manj uspela tista, kjer se mladi človek nekontrolirano spušča v opazovanje sveta ter okolice, ki je lahko hkrati njegov eksistenčni prostor, lahko pa tudi zgolj modna poza. Iz teh filmov veje nepristnost, ki je včasih sicer na višini vizualnega posnetka, kot smo imeli priliko videti ob srečanju s filmoma Marka Berlana *Od šestih do pol sedmih* in *Srečanje*. Prvi še bolj kot drugi je izpoved avtorjeve osebne nemoči, odraz epigonstva, ki hkrati označuje in nakazuje pot razlaganja osebnosti mladega človeka polklicnem seksologu. Vendar pa ne morem mimo dejstva, da sta oba filma posneta na višini, da ne pohlalim kamere, ki je tokrat resnično opravila svojo funkcionalno plat. Vendar mi je delo M. Berlana izzvenelo kot nečista pripoved in kot sem že omenil, hkrati tudi kot odraz modnega filmskega jezika. Nasprotno pa ob njema nastopa kranjski kinoamater Mihael Fock kot veliko bolj zrela filmska osebnost, ki zna s posluhom ujeti v kamero dogajanje okoli sebe in prenesti na filmski trak tudi drobce subtilnosti sodobnega sveta. Fock ne išče nasilno fabulativnih zapletov. Posluhuje se kamere, preko katere izraža svoje občutke, hkrati pa teži za stilno čistim izrazom, kar se je še posebno odrazilo v njegovih filmih *1342*, *Rapsodija* in *Penatus*.

Tudi občutek za drobne detajle je bil odražen ob tem srečanju, kar velja še posebej omeniti ob srečanju s filmom Ernesta Mihejljaka *Na kolesu*, kjer se je a priori odrekel standardnega pripovednega okvira in se osredotočil na likovni prikaz. Ustvaril je prepričljiv ter ritmično celovit filmski zapis, osredotočen na detajle izpovedi. Posebno pozornost zasluži tudi Alojz Keršajn, ki je bil med številnimi avtorji edini, ki je znal dosledno slediti folklori domače zemlje ter okolja, iz katerega izhaja. Čeprav z določenimi pomanjkljivostmi, sta njegova filma *Zimski večer na vasi* in *Koline* — domači praznik zanimiva, saj presenečata že s samim izborom teme. Nekaj podobnega srečujemo v še bolj prepričljivem zapisu Ivana Straška *Kmečki kruh*,

ki pa deluje pristneje in potrjuje avtorjevo hotenje analize poznane miljeja, v katerem se giblje. Presenečenje, če ga že tako imenujem, je bilo tudi srečanje s filmi Boštjana Vrhovca kot so *Res, rei, Ljudje, otroci in golobje*, *Moja mala muca* misli materialistično ter *Občutek*. Tudi Vrhovec ima posluh za drobne detajle, skozi kamero skuša ujeti utrip sodobnega sveta in mladega človeka v njem. Zgovoren prikaz te trditve je njegov film *Občutek*, ki je zelo verno ujel odtenek trenutnega razpoloženjskega stanja mladega fanta v mestni enoličnosti.

Ker smo že pri mladih in njihovem svetu, moram vsekakor omeniti tudi Branka Alta, ki je realiziral prikupen filmski zapis *Kocka ni padla*. Mladi avtor sicer ni znal do konca izpeljati teme in jo privedi do jasne izpovedi, pokazal pa je smisel za ritem ter organiziranost zahtevnega množičnega prizora.

Sibkejša pa je pri mladincih težnja po ustvarjanju animiranega filma. Čeprav smo imeli priliko videti dve deli: *Rajka Vidriha* *Hiperbola* in *Zdenka Lapajnet* *Kako se je malemu človeku po svetu godilo*, nas ta dva zapisa nista prepričala. Prvi spričo stroge in hkrati toge likovne izraznosti, drugi pa predvsem spričo dolgovozne pripovedi, ki bi zreducirana na osrednji problem v krajši obliki sicer lahko dala zanimiv in privlačen film.

Spored vseh filmov pa je označil in pokazal dokaj visoko raven ter izoblikovan estetski filmski čut mladega človeka, ki v marsičem

Posnetek iz filma *Kazenski zakonik št. 188*. Ideja in realizacija Milan Ljubič, kamera Mile de Gleria, ton Marjan Meglič, montaža Darinka Peršin

preseneča. Morda je prav, če rečem, da je filmska vzgoja tokrat zasejala svoje seme na res plodovita tla, s tem pa dosegla potrditev ter hkrati odprla tudi problem

tistih pedagoških centrov, ki tej vrsti estetskega oblikovanja mladega človeka ne posvečajo dovolj pozornosti.

ANDREJ TRUPEJ

OTROŠKI FILM NAJ BO ODRAZ OTROKOVEGA SVETA

(Nadaljevanje s prejšnje strani) tera pa ne pozna razpleta in razpletov celovečernega profesionalnega filma. To je le košček sveta, ki so ga bili otroci sposobni ujeti. In v otroškem filmu ne bi smeli iskati nič več.

Mentor ima pač tu najtežjo nalogo. Svoje znanje in svoja hotenja mora podrediti potrebam svojih otrok. Predvsem mu mora biti jasno, da ni on ustvarjalec, temveč le svetovalec, ki pa ne sme zavirati kakršnihkoli poizkusov, da otroci nekaj zabeležijo proti vsem njegovim normam. Za primer bi rada navedla film *Smuk iz Ljutomer*, ki ne pozna prav nobenega filmskega pravila. Spremembe smeri so nenavadne, prihajajo nepričakovano, na gledalca pa film deluje prav zaradi tega vedro in prijetno. V tem primeru je bila odsotnost znanja filmske slovnice filmu v veliko korist. Prav ta moja misel pa odpira tudi drugo vprašanje o zavestnosti in nezavestnosti v otroški filmski ustvarjalnosti. Pogled nazaj govori, da je mnogo najuspešnejših filmov nastalo prav slučajno. In to v mnogih odpira dilemo: kaj sedaj? Ali je pionirski film slučajnost ali zavestno ustvarjanje?

Filmsko kamero jemlje otrok v roke nekje okoli 13. leta. Pričakovati, da bi v teh letih obvladal obrtniško plat filmske ustvarjalnosti v popolnosti, ne moremo. Potrebne so predvsem vizualna kultura, filmska senzibilnost in znanje kamere. Vizualna kultura in filmska senzibilnost se v pripravah ob gledanju filmov in pogovora o njih lahko razvijeta in oblikujeta. Omočata vizualno in ritmično predstavo tistega, kar se bo snemalo. Znanje kamere omogoča tudi predstavo o tem, kaj 8 mm kamera zmore, in navaja otroka na realno ocenjevanje lastnih možnosti.

Filmska izrazna sredstva našega otroka s kamero v rokah naj ne bodo vključena v pravila, ki dopuščajo ali ne to in to, temveč iskanja, da se s filmsko govorico pove ali zabeleži nekaj na način, katerega še nismo videli.

Nepotrebni so tečaji filmske slovnice, ki so za otroka tuji in zopni kot slovnica nasploh, in mu pozneje pri snemanju filma postavljajo pregrade pri svobodnem filmskem oblikovanju lastne misli ali občutka.

Mentor je važen predvsem v fazi predpriprave, ki lahko traja tudi celo leto ali še več. To naj

bo odvisno od senzibilnosti otroka. Čas, ki ga otroci porabijo za gledanje izbranih filmov, ni nikoli izgubljen. Otroci bodo pozneje lažje našli svoje teme in svoj stil. Mentor pa je važen tudi takrat, ko pride že gotovo delo v oceno. Tu naj bo enakovreden član skupine in skuša z njimi predebatirati film. Te debate, v katerih se kritično ocenjuje že montirani in zvočno opremljeni film, so za celo skupino najvažnejši del dela. To je obenem tudi že najvišja in najpopolnejša oblika filmske vzgoje. In le mentor, ki bo v srednji fazi, fazi nastajanja filma, prepustil kamero otroku, bo dosegel, da se bo ob snemanju filmov razvijala tudi otrokova osebnost.

Samostojno delo oblikuje otrokov svet, mladi snemalec s kamero v rokah mora do materiala, ki ga snema in ga pozneje z montažo sestavlja v celoto, imeti tudi svoje osebno in trdno stališče. In mogoče je prav to, kar je najlepši in najboljši smoter te mlade dejavnosti — filmske ustvarjalnosti mladih.

MIRJANA BORČIČ

(Referat na posvetu pedagogov v Laškem)

Pionirski amaterski film na V. republiškem srečanju slovenskih kinoamaterjev

Odras otrokovega estetskega oblikovanja, hkrati pa njegova intenzivna prisotnost v današnjem svetu ter zagnanost spoznavanja filmske govornice, vse to se je verjetno na letošnjem V. srečanju slovenskih kinoamaterjev odrazilo v svoji pravi luči. Otrok ni več zgolj tiste vrste ustvarjalec, ki poskuša preko svojega pedagoga prenesti v filmski jezik aktualne dogodke, ki so vezani na njegovo vsakdanost, temveč se v marsičem približuje pravi filmski govornici, s katero se več ali manj odmika načrtni konstruiranosti ter se približuje spontani igrivosti, skozi katero postaja dojemljiv za svet, v katerem se začneja izoblikovati njegova osebnost. Bera letošnjih štiriinštiridesetih filmov je bila zares plodna, hkrati pa je nakazala odločno in jasno smernico razvoja bodoče filmske vzgoje pri nas. Kamera ne sme in ne more biti otroku več igrača, temveč predmet, ki ga počasi navezuje na zahtevni študij estetskega občutka nasploh. Otrok, ki ga je pred leti pripeljal pedagog na ta novi vizualni prijem, je danes v marsikaterem primeru izpričal zrelost. Zato je bilo ob zadnjem srečanju opaziti vrsto filmov, ki pričajo o poznavanju otrokovega estetskega čuta, doseženega na nepriljen način skozi filmsko vzgojo. Prepričan sem, da ni dovolj temu mlademu raziskovalcu dati v roke rekvizit, kakršen je kamera, in ga prepustiti samemu sebi. Otrok mora imeti svojega vodjo, le-ta pa naj bo poznavalec filmskega jezika v takšni meri, da mu bo omogočil pravilni pogled na sodobno filmsko snovanje. Predvsem pa ga mora naučiti ločiti dobro od številne plaže, torej vzbuditi v njem čut resnega presojevalca. Na letošnjem srečanju slovenskih pionirskih kinoamaterjev smo imeli priliko srečati spontane filmske zapise, ki so se izkazali kot plod otrokovega ostrega opazovanja profesionalne filmske tvornosti. Tako lahko upravičeno in hkrati nujno omenim film *Od apnenca do apna* še zelo mladega filmskega krožka iz osnovne šole Ivana Skvarča, Zagorje. Otrok sam si je z izkušnjami opazovalca pridobil znanje, s katerim je ustvaril zares spontan in filmsko lep zapis.

Posebej je omembe vredno prizadevanje mladih ustvarjalcev na področju animiranega in risanega filma. Čeprav se je ta zvrst pri naših najmlajših pojavila šele lani, je dosegla domala že zanimivo raven mladinskega kinoamaterja. Otrok gre celo tako daleč, da animacijo uporabi kot učinkovit element v obvezni zgodovinski temi. Njegov odnos do zgodovine s tema

postane prikupen, verjeten in predvsem pristen, kar smo doživeli v primeru koprškega kinokrožka ob srečanju s filmom 1000 let Škofje Loke. Druga mikavna točka je otroku strip, ki ga spremlja v vsakdanjem življenju. Kranjski filmski prispevek *Wanted* je dovolj zgovoren prikaz mladostnega dojemanja takšne literature. Skrbno uporabljena ironija je filmu v prid in ga v marsičem dviga nad poprečno raven.

Posebno pa se izkazuje otrokov izostreni čut za opazovanje sveta prav skozi filmsko kamero. Svet odraslih mu je tuj, vendar v tej brezobzirni zmehaniziranosti išče naš malček svoj izhodiščni vzgibni element, ki sicer ni kritika, vendar pa boleča izpoved. Takšen film je bil *Semafor*, ki je z vso vestnostjo prislunil utripu sodobnosti in sveta, takšen je tudi film *Ona in on*, pa *Oni dan in še drugi*.

Odrasli gledalec in pedagog se lahko zamislita nad tem ustvarjalnim delom. Otrok je prehitel čas, postal je intenzivni kreator, ki se bo z leti in hkrati z intenzivno filmsko vzgojo dvignil na raven resnega, filmsko zares vzgojenega človeka ter opazovalca. **S tem pa je spet načel problem filmske vzgoje nasploh, ki je že vrsto let splošen problem rednega učnega programa in mestoma tudi madež pomanjkljivega ter nezainteresiranega vzgajanja mladega rodu.** Posebno kritična je tista vzgojna poanta, ki jo skuša pedagog uveljaviti pri otroku s tem, da ga sili v nepretrčljivost, ki jo čisto imenujemo podaljšana pedagogika. Svet, ki ga slika otrok v teh filmih, nima veliko skupnega z njegovo miselnostjo, niti z njegovim čustvovanjem. Takšni filmi so posledica preostrega vpliva mentorja, ki mnogokrat spričo pomanjkljive-

ga znanja ne najde prave poti do razlage resnično estetske plasti filmskega jezika. Na vso srečo je takšnih del vedno manj in upajmo, da jih na bodočih srečanjih ne bomo videli niti v tako skopih obrisih kot letos.

Želeli pa bi predvsem, da bi se mentor nikakor ne oddaljil od svojega varovanca, temveč bi mu kot učitelj pomagal in ga vodil v njegovem snovanju s tem, da bi mu marsikje pustil široko svobodo. Otrok zna poiskati ideje, zna opazovati svet, samo občutek za ritem in strnjeno je včasih le pretrd oreh za njegovo znanje. Na vsak način pa moramo spregledati tudi tiste drobne zmote, za katere ne more v celoti nositi krivde otrok, temveč prej njegov učitelj, ob tako lepem številu uspešnih filmskih zapisov.

ANDREJ TRUPEJ

POT V FILMSKI SVET

Uvodoma velja ugotoviti, da je Stan-ko Simenc že pred nekaj leti napisal dvoje filmskih priročnikov v skriptih*, predno je dozorela knjižna izdaja *«Poti v filmski svet»*. Sprito tega upravičeno pričakujemo, da je Simencovo filmsko-vzgojno delo obrodilo knjižni priročnik, ki temelji na izkustvenih spoznanjih, po namenu pa da ustreza šolski mladini in njihovi stopnji dojemljivosti.

Morda bo kdo pogršel uvodno besedo, kjer bi avtor obrazložil koncept svoj, kjer bi zamislil poti v filmski svet, morda je dragocene nezapisane izkušnje pri filmskovzgojnem delu z mladino ipd. Vsekakor je bilo Simencu ljubše postaviti stvari in medias res; pričel je z bratoma Lumiere 1895, ko se je dejansko pričela sedma umetnost. V skoporito odmerjeni zgodovini filma je odvečen vrjneni odstavek o slovenski filmski žetvi, zlasti, ker ne nudi konkretnih fotografij, pa tudi vsebinsko ne sodi v prikaz filmskega razvoja od nemega do zvočnega filma, kjer se v najosnovnejših potezah vrstijo komaj najvidnejši pojavi svetovne kinematografije. Naštevaje režiserje, igralce, nekaterih šol, ne pove začetniku prav ničesar; zato je celotna zamisel kratkega prikaza zgodovine filma precej sporne vrednosti. Razumljivo je, da bi širok prikaz zgodovine filma nikakor ne ustrežal, zato pa je zamujena priložnost, da bi iz filmske zgodovine oddvojili tiste mejnike, ki ne glede na režiserje, igralce, filmske šole dajejo filmu nove tehnične in izrazne možnosti. Od začetka filma, k filmskemu triku, od zvočnega filma k tridimenzionalnemu eksperimentu v tridesetih letih do povojnih raznoterih širokokočnih tehnik itd. Z drugimi besedami: ko mlad človek gleda na televizijskem zaslonu neme filme Charlieja Chaplina in v kinodvorani katero od sodobnih komedij, bo občutil prepadno razliko v filmski tehniki in izrazu, bržčas pa bi to razliko še očitneje spoznal, če bi primerjal nemo filmsko tragedijo s sodobno filmsko dramo. Bržčas je Sadoul ko-renito dojel, ko je pisal »zgodovino filma za mladino«, kako važno je, da začetnik dojame težavno in počasno razvojno pot do nastanka filma in vse posebnosti, ki sledijo zgolj iz vizualnega podajanja, kolikšen prelom je nastal ob ozvočenju filma, katere vmesne stopnje so tvorno vplivale na filmski izraz.

Ko nato spregovori o filmu kot fenomenu nove umetnosti, naniza nekaj bistvenih podatkov, med temi velja odvojiti ugotovitve, da je prav mladina med 10. in 19. letom tista, ki največ polni kinodvorane. Simencu ni bil na voljo podatek, kakšen je socialni sestav ljubiteljev filma pri nas, nekaj takega je pred več kot desetletjem sestavil Maksa-vejev, toda danes je ta slika zatotovo drugačna, vsaj glede števila obiskovalcev. Če to dejstvo pa bi moralo vzpodbuditi pedagoge, da koreniteje pristopi-

jo k načrtnemu filmsko-vzgojnemu delu, saj je vpliv filma na mladega človeka mnogo večji od literarnega ali likovnega dela. Simencovo opozorilo, da je pri nas prav tak film dostopen mladini, vsebuje ugovor zoper prepoved, zato pa se ogreva za postopno posredovanje filmov, glede na dojemljivost in starostno dobo. To poglavje bi zahtevalo posebno obravnavanje, razumljivo izven take knjige, vendar brezbriznosti in toleran-ce ne bi smeli več trpeti.

V poglavju »Kako nastane film« je avtor podal zgoščen prikaz postopnega nastajanja filma, pri čemer ne bi bil odveč primer odlomka iz snemalne knjige. Ko govori o filmskih vrsteh, je nanašal raznotere zvrste v svoji tipiki, pri čemer mu gre pohvala, da je za primere povečini izbral filme novejšega datuma. ki so dostopni gledalcu; pazil je tudi, da pri tem ni zagrešil preoblitve naštevaja režiserjev in filmov. Le pri dveh vrsteh pogrešamo širšo obravnavo: pri mladinskem filmu (starostne stopnje s tipološko oznako dojemljivosti) in pri drami (kjer tipologija filmske drame ni podana). Sporno utegne biti pri tragediji vključevanje T. Williama ali Cocteauja, ali pa moderna tragedija zahteva razvidno ločnico od klasične tragedije. Primeri za poučni, znanstveni film ne bi bili odveč.

Zdi se, da bi bilo bolj smotno, ko bi Simenc poprej spregovoril o filmskem jeziku, zatem pa o filmskem stilu ter kako gledamo film; filmska umetnost v Jugoslaviji bi šele za tem prišla na vrsto. Elementi filmskega jezika so ključ za razumevanje filmskega izraza, šole ko tega spozna začetnik, mu je lahko bližji večji kompleks — filmski stil, bolj silno-strujno usmerjenost. Ko razlaga elemente filmskega jezika od izre-za filmske slike in gibanja kamere do zornega kota, ritma ipd., je nazoren v razlagi in razumljiv, besedilo pa podkrepil vsaj z nekaterimi posnetki iz filmov. Pri razlagi filmskih stilov je prišlo do nekaterih ohlapnosti, npr. pri ekspresionizmu, kjer ni mogoče poenostavitviti to strujo zgolj kot »odsev pasivnosti in nezadovoljstva, ki je zajel Nemce po izgubljeni prvi svetovni vojni«, tem-manj, ker je poprej povedal, da se je ta struja pojavila že pred svetovno vojno. Tudi došloča o socialističnem realizmu bi lahko bila širše podana, ponovljeni primeri filmov. Čeprav je glavna neorealizma utrdila nove filmske možnosti po drugi svetovni vojni, je dvomljivo, da bi začetki takega filmskega izraza bili dopustni med vojno, zlasti, ker je fašizem zatrl predvojni neorealizem v književnosti; dopustno je, da začetke neorealizma iščemo v predvojni italijanski kinematografiji, predno je fašizem zatrl sociološko-družbeno angažiranost. Seveda je treba reči, da jedro razlage o novem valu, socialnem realizmu, filmu resnici itd. zadobi veljavne

temelje in kaže na avtorjevo teoretično in praktično poznavanje. Prikaz kratke zgodovine jugoslovanskega filma — posebej slovenskega — je informativnega značaja, kjer je avtor odbral najilustrativnejše primere. Nekoliko širše je osvetljen razvoj slovenske filmske ustvarjalnosti; pri obojem je avtor pokazal mero za bistveno. Kot zanimiv dodatek najdemo zapis o filmskih festivalih in o jugoslovanski kinoteki — ne, ko smo imeli tudi slovensko! — dragocena pa je filmplogija slovenskih dolgotrajnih filmov, bibliografija slovenske literature o filmu (bolje literature o filmu v slovensčini), bibliografija literature o filmu v srbohrvaščini.

Slikovno gradivo je pri tovrstnih knjigah nepogrešljivo. Bržčas pa gre za ložbi, da je število reprodukcij kaj skromno, tako da mnogi, z besedami razloženi primeri, ostanejo brez slikovne podpore. Simenc se je pri slikovnem izboru naslonil predvsem na domače območje, tu je težil biti kar se da smotrni.

Pri pisanju *«Poti v filmski svet»* je Stan-ka Simenca vodilo dvoje izhodiščnih hotenj: podati kratek, pregleden kompandij o filmskem svetu, hkrati pa uravnati besedilo tako, da bo dostopno in privlačno mladini. Izobraževalni okvir tega dela je usklajen z zahtevami mladostnikovega dojemanja in spoznavanja. Če naletimo v knjižnici na posamične spodrseljaje, še to ne pomeni, da bi celotna zamisel in izpeljava *«Poti v filmski svet»* bila okrnjena v svoji tehtnosti in uporabnosti. Simencovo poznavanje filmskega sveta (ob teoriji in praksi) zadobi v knjigi potrebne kakovosti priročnika, ki lahko s pridom izpolni filmsko-izobraževalno vrzel med mladino, zlasti tisto med 12. in 16. letom. *«Pot v filmski svet»* je priporočil kot priročnik tudi Zavod za šolstvo SRS. Založbo Mladinsko knjigo pa zadene upravičen očitek, ker je postavila pretirano visoko ceno knjigi, ki bi morala priti v čim večji meri med mladino.

IGOR GEDRIH

* Op.: Prva skripta s sodelovanjem F. Pribernika.

Popravki

V prvi številki filmskih beležk v članku O organizaciji in namenih združenja filmskovzgojnih delavcev je nastala tiskarska napaka: namesto Eisensteina je bilo napisano Einstein. V drugi številki pa je pod sliko Rožeta iz tretjega filma o Kekcu Kekčeve ukane napačen podpis Tretji Kekec. Prosimo bralce, da upoštevajo te popravke.

«FILMSKE BELEŽKE» — IZDAJA

Združenje filmskovzgojnih delavcev pri ZKPOS — Urejšajo Borčić Mirjana, Igor Gedrih, Andrijan Lah

ZANIMIVOSTI IZ TUJEGA ŠOLSVA

POSKUSNA (IN STALNA) ŠOLA V MILANU

Primer nižje srednje šole v Milanu, ki je nedvomno največje industrijsko mesto v Italiji, zasluži, da mu posvetimo nekaj vrstic. Že samo ime ali naziv te šole »Umanitaria« pomeni določen program, toda oglejmo si jo pobliže, tako rekoč po merilu šolskih koordinat: pouk od osmih zjutraj do petih popoldne ali neke vrste full-time program: poleg predpisanega okvirnega učnega načrta izvajajo dijaki dela, kot so npr. sestavljanje malih elektronskih aparatov, na katerih že računajo rezultate raznih anket; dalje igrajo na glasbilih, tako da lahko tu slišite pravi moderni orkester zabavne glasbe. Učitelji vstopajo v razred brez redovalnice, ki jo uporabljajo le toliko, kolikor je potrebno, da zadošči zakonitim predpisom. Popravnih izpitov ni.

Solarji se samostojno zbirajo na svojih sestankih in aktivno sodelujejo pri celotni dejavnosti; aktivno sodelovanje in občutek soodgovornosti je opaziti pri vsakem članu kolektiva od služitelja do ravnateljice šole.

V učno-vzgojnem procesu imajo ocene nadve važno vlogo in se jim posveča posebna pozornost, zato jih učitelj oz. profesorji podrobno utemeljujejo; povprašamo trinajstletno dijakinjo, kako o njih sodi: »Ocene, ki niso zapisane samo v obliki pozitivnega ali negativnega reda, nas opozarjajo na specifične napake in nam je lažje prenesti tudi »enke«, saj nas potem strahši ne silijo k učenju še sto drugih reči, večkrat po nepotrebnem, ampak preverjajo naše znanje v čisto določenem vprašanju.«

In kaj nam pove profesorica, ki je prišla z druge, tradicionalno usmerjene šole na Umanitaria: »Ni lahko spreminiti v sebi metode in pričunega načina gledanja na otroke, češar si bil vaju najprej kot dijak in potlej kot šolnik; zavreči je

treba tisto značilno gledanje in obravnavanje učenca kot objekta, ki se mora zgrda ali zlepa nekaj naučiti, bodisi v predpisani učni snovi ali v vsakodnevem vedenju; gre za vprašanje avtoritativnosti, ne avtoritete; otroci te sprejmejo ali odklonijo, odvisno je od tega, kakšen si kot človek in ali jih znaš zainteresirati, mislim, da je predvsem potrebno razumeti današnjo mladino v njenih klubovalnih vzgibih, dojeti njene proteste in oporekanja, njena hotenja in presojanja. Delo z mladimi pomeni neprestano preverjanje samega sebe, svojega lastnega jaza.«

V tej šoli se otroci vzgajajo k odgovornosti, pouk poteka brez tradicionalnega prisiljevanja, njih umski napredek raste zaradi zanimivosti metod po drugih šolah. Rekli smo, da popravnih izpitov ni. Za tiste, ki so zaostali v učenju, prireja šola

poletne tečaje, kjer jim profesorji pomagajo prebroditi še zadnje težave, da dohitijo svoje pridne sošolce. Ti tečaji so tudi v veliko korist staršem, ki bi morali običajno plačevati privatnega inštruktorja. Roditelji vam radi priznajo, da se njihovi otroci z veliko večjo vnemo učijo kot prej, ko so hodili v osnovno šolo, hkrati pa povedo, da pomeni prehod na drugo šolo zanje pravi šok, vendar so zadovoljni, da je njihov otrok obiskoval Umanitaria, kjer se je naučil toliko samostojnosti in se navzel čuta za odgovornost pri delu in učenju.

Nedvomno, da ima opisana šola, ki je v Italiji edinstven primer, eksperimentalni značaj, toda tudi ta eksperiment, ki ima že večletno tradicijo, je služil in služi pri iskanju novih poti v območju šolske reforme.

SREČKO RENKO

Globus iz plastične snovi, ki ga učenci lahko operejo, potem ko so ga pri pouku geografije prebarvali s suhimi ali vodenimi barvicami

Šolski koledar v ZDA

Najbrž bo naše prosvetne delavce zanimalo, kako imajo urejen šolski koledar v ZDA, ker je precej različen od našega. Sicer nimajo v vseh državah enakega, zato naj navedem, da velja ta za vse srednje in osnovne šole v državi Minnesota, da pa nimajo druge večjih modifikacij, kakor so mi tu povedali.

Šolsko leto se začne prvi ponedeljek v septembru in traja do konca prvega tedna v juniju, učitelji pa so dolžni prihajati v šolo 5 dni pred začetkom pouka in 3 dni po končanem pouku v šolskem letu.

Med šolskim letom imajo 2 prosta dneva v oktobru (konvencija učiteljev), 2 dneva v novembru (neke vrste religiozni spominski dan), 2 tedna novo-

letnih počitnic, 1 teden prost konec marca ali v začetku aprila (pomladanske počitnice) in 1 dan prost v maju (spominski dan mrtvih). Skupno imajo tako približno 185 delovnih dni v šolskem letu, torej 25 manj kot pri nas.

Razen tega imajo učitelji pravico vsako leto na 10 prostih dni po izbiri, kadar želijo. To možnost in potrebo utemeljujejo, ker da je učiteljevo delo živčno utrudljivo in učitelj potrebuje večjih predah za svoje pomirjenje in rekreacijo. Kadar učitelj meni, da ni dovolj umirjen za delo z otroki, sporoči po telefonu vodstvu šole in ostane doma. Teh deset dni lahko izkoristi posamezno ali skupno, če pa jih v enem šolskem letu ne izkoristi, jih akumulira za naslednje leto. Nekateri zelo trdni in zdravi učitelji pa jih hranijo za stara leta. Tako mi je neki učitelj srednjih let tukaj povedal, da ima že preko 100 dni prihranjenih. Ko štejemo torej število delovnih dni, moramo še 10 dni odšteti od 185, kolikor jih ima uradno šolsko leto. Mimogrede povedano bi naš učitelj še bolj potrebovali tako možnost, ker so mnogo bolj izpostavljeni raznim pritiskom kakor tu.

Razn. naštetega imajo učitelji še možnost izkoristiti 2 delovna dneva, ki jih imenujejo »business days«. To pomeni, da imajo učitelji pravico izkoristiti ta dva dneva za večje nakupe ali prodaje ali za poslovnost nasploh (nakup hiše, prodaja, nakup večje opreme, zemlje, delnic itd., skratka posel).

Morda kdo poreče, da pa imajo sicer veliko bolj natrpne delovne dneve kakor pri nas in

da so ves dan v šoli, vendar temu ne bi mogel pritrditi. Pouk se začne ob 8,15 in konča ob treh popoldne. Vmes imajo razen medurnih odmorov 2 uri prosto za kosilo, rekreacijo in priprave. Obenem so učitelji dolžni priti v šolo 15 minut pred začetkom pouka, da pripravijo kabinete (pouk je strogo kabinetni). Skupno torej traja delovni dan približno enako kakor pri nas.

Domov učitelji načelno ne nosijo nobenih šolskih zadev. Priprave, poprave itd. opravijo v prostih urah med poukom. Ameriški učitelju je delo doma za šolo kot obveznost tuje. Ob sobotah ni pouka.

Imajo popravne izpite oz. bolj rečeno dodatni pouk za tiste učence, ki niso dovolj obvladali snovi med letom. Takih je seveda zelo malo — gledano z našimi očmi. Ta dodatni pouk je za učence obvezen, za učitelje ne. Vodi jo za tisti učitelj, ki se prostovoljno javijo in dobijo za tako delo približno 200-odstotno večje honorarje, kakor znašajo njihove redne delovne ure. Tako ni težav glede učnih moči za dodatni pouk, ker je dovolj takih učiteljev, ki radi več zaslužijo. Na vprašanje, kaj če jih ne bi bilo, mi tukajšnji učitelj odgovori, da bi pač morali dvigniti honorar do tolikšne višine, da bi jih dobili.

Z namenom, da bi vsaj malo omilili domotožna čustva ob primerjavi z našimi šolskimi zahtevami, naj navedem še, da imajo učitelji najmanj 4-letno fakultetno izobrazbo.

Bilo bi zanimivo vedeti, kaj menijo naši učitelji o šolskem koledarju v ZDA.

JOŽE TRČEK

Založba MLADINSKA KNJIGA

oddelek za prodajo šolam

išče za šolsko leto 1969/70 naslednje sodelavce:

— predmetnega učitelja ali učitelja za prodajo knjig in periodike na osnovnih šolah izven Ljubljane. Sprejem v službo za nedoločen čas. Pogoj — lastno motorno vozilo. Osebni dohodki po posebni pogodbi;

— upok. profesorja ali predmetnega učitelja — za prodajo knjig na srednjih, strokovnih, višjih in visokih šolah v Ljubljani;

— upok. profesorja ali predmetnega učitelja — za prodajo knjig na srednjih, strokovnih in višjih šolah v Mariboru. Osebni dohodek po pogodbi.

Ponudbe sprejema kadrovska služba založbe, Ljubljana, Titova 3 do 15. junija 1969. Informacije lahko dobite tudi po telefonu 310-268 ali 20-855, int. 438.

Vilko Kolar — Domen:

Minilo je 25 let...

Nekaj spominov na organizacijo in prve začetke novega šolstva med NOB

(Nadaljevanje in konec)

Prva gimnazija

Črnomelj je bil središče vseh mogočih forumov ljudske oblasti, komand in štabov, institucij, skladšč ipd. Tu so bili tudi štabi tujih vojskajkih misij.

Črnomelj je bil tudi gostitelj novo ustanovljenega slovenskega narodnega gledališča, saj je prosvetna dvorana nudila stredo prvi predstavi te kulturne hiše. Tu je deloval tudi radio OF kot najmočnejše propagandno sredstvo naše borbe in revolucije, ki je prav pred 25 leti odigral važno vlogo predhodnika radia Ljubljana.

V novem šolskem letu 1945-46 pa je Črnomelj dobil novo važno, za vzgojo naše mladine zelo pomembno ustanovo. S tem šolskim letom je namreč pričel z delom 1. razred prve slovenske gimnazije. Njen ravnatelj tov. Strbenec, črnomeljski profesorji in predmetni učitelji bivše meščanske šole pa imajo največ zaslug za pričetek njenega delovanja.

Tako praznujemo letos tudi 25-letni jubilej pričetka delovanja prve slovenske gimnazije, to je gimnazije, ki je pričela svoje delo na osnovah pridobitve narodnoosvobodilnega boja in revolucije. Za nas Slovence je to važen in letos tudi pomemben jubilej, ki bi ga morale praznovati vse naše slovenske gimnazije.

Ustanovljeno »Strokovno združenje učiteljev in profesorjev«

Prosvetni delavci s celotnega področja osvobodjenega in po NOV in POS kontroliranega ozemlja so izrazili željo, da ustanovijo svojo strokovno organizacijo — sindikat, ki naj bi zastopal njihove interese. Zavedajoč se, da z bojem gradimo novo družbeno ureditev, ta strokovna organizacija ne bi imela tiste vsebine delovanja kot klasični sindikati v kapitalistični družbi, ampak naj bi omogočila strokovno ter idejno politično izpopolnjevanje.

S približno takim konceptom so se 13. novembra 1944 zbrali v Črnomlju prosvetni delavci, da uresničijo težnjo po ustanovitvi strokovnega združenja.

V Loknerjevi dvorani se je zbrala pisana družba; bili so uniformirani borci z orožjem, bili so civilisti, stari in mladi, bile so žene borke in aktivistke ter mladinke. Vsi so bili enih misli in so imeli le eno željo, in sicer to, da bi bila borba čimprej uspešno končana in da bi čimprej pričeli z delom v svobodni domovini. Zbor je bil zelo živahen in končno je bilo ustanovljeno »Strokovno združenje učiteljev in profesorjev«. Za predsednika je bil izvoljen znani pedagoški delavec, sedaj že pokojni tovariš Matko

Ljubič; takrat je bil upravitelj osnovne šole v Črnomlju.

Letos mineva 25 let od tega, za prosvetne delavce važnega zgodovinskega dogodka, saj je prav z ustanovitvijo tega združenja bila dana možnost skupnega in enotnega nastopa prosvetnih delavcev za dokončno zmagano našega pravičnega boja in za čimprejšnjo obnovno slovenskega šolstva na celotnem slovenskem ozemlju.

Malo nas je še danes tistih, ki smo takrat ustvarili temelje temu sindikatu, toda takrat smo šli v dosegli z velikim idealizmom in dosegli smo tudi uspehe, kajti akcije so bile osnova naše borbe proti sovražniku in akcije so bile osnova pri obnovi našega šolstva po zmagi. In danes, po 25 letih, ugotavljamo, da manjka sindikatu prav tisto osnovno, to je akcija.

* * *

Neuspel pohod pedagoških delavcev na Stajersko

Po omenjenem ustanovnem občenem zboru strokovnega združenja učiteljev in profesorjev je padla tudi odločitev, da gre skupina prosvetnih delavcev na Stajersko, v Savinjsko dolino, da tam organizira šolsko mrežo in pripravi več pedagoških tečajev za mladi učiteljski kader. To je tudi zahteval pokrajinski komitej KP za Stajersko in sam sekretar Jože Jurančič. Odsek za šolstvo pri predsedstvu SNOS je hitro ukrepal in izbral same Stajerce v to akcijo. Določeni so bili: Vlado Dernač, Zora Kopač, Zora Cilenšek, Lidija Avbelj in Vilko Kolar-Domen. Ve prej smo po šolskih knjižnicah izbrali najpotrebnejšo pedagoško literaturo in jo poslali po kurirski poti na Stajersko.

Odločitev je padla in 8. decembra smo iz Starih Zag krenili na pot. Ni moj namen opisati to pot, ker bi bilo predolgo in bi bila to zanimiva snov za poseben članek, ampak samo, da ob 25-letnici te naše akcije ugotovimo, da smo 20 dni tavalj z nekim bataljonom, potem s Šlandrovo brigado in končno s celo XV. divizijo in nismo dosegli cilja. Prestopili smo sicer žično mejo med tretjim rajhom in italijanskim fašističnim imperijem ter prišli do Kresniškega vrha. Od tam ni bilo več veze, ker je ob Savi divjala ofenziva, ki naj bi umikajočim se Nemcem z Balkana zagotovila varen prehod preko »Banditenlanda« v rajh. Bil je to pohod velikih naporov, pohod poln raznih nevarnosti in težkih trenutkov, pohod, v katerem so naša življenja večkrat visela na nitki. Da je bilo tako, priča obvestilo, ki ga je prejel SNOS — odsek za šolstvo, da so nas na Kresniškem vrhu zajeli Nemci in belogardisti, nas potolkli in zažgali. Toda kakšno je bilo veselje, ko smo se po dvajsetih dneh tega naporega in izjalovljenega pohoda, trudni in zbiti javili pri tovarišu Winklerju, se tudi ne da popisati. Namen je bil velik, volja in veselje, da prav mi Stajerci zopet vidimo našo lepo zeleno pokrajino, je bilo nepopisno, upanje, da bomo prav tu, kjer je Hitler nameraval zbrisati naš narod z zemljevida, gradili novo, v duhu borbenega preporeda prežeto slovensko šolo, vzgojiteljico naslednjih generacij, se je izjalovilo. Zalostni smo bili, toda ponosni da smo bili izbrani prav mi, da bi tam, kjer je slavna XIV. divizija s svojim pohodom prižgala plamen upora, polagali temelje novi slovenski šoli.

In da ob 25-letnici to ne bi šlo v pozabo, upam, da bomo vsi udeleženci tega pohoda, ki smo danes še živi in aktivni; kljub temu, da smo uradno bili že mrtvi, to obletnico tudi praznovali v tovariškem krogu.

* * *

Velike zamisli, porojene pod smreko

Naj to pisanje zaključim z dogodkom, ki je bil poln globokih misli in velikih želja za razvoj in rast slovenskega šolstva ter vloge prosvetnega delavca v bodoči enakopravni družbi.

S tovarišem Winklerjem sva bila na nekem sestanku v okolici Zagradca. Naša baza pa je bila v Selah pri Hinjah. Bilo je prav na pragu porajajočega se poletja 1944, okoli kresa, kakor pravijo naši ljudje. Ponoči sva jo mahala proti Selam. Da bi skrajšala ovinek, sva šla po bližnjici, ki je vodila skozi gozd in po kateri sva šla že nešteto krat. Bila je sicer temna, toda zvezdnata topla noč.

Hodila sva in hodila, se pogovarjala in ne vem, kaj nama je bilo tisto noč. Ali je na naju vplivala utrujenost, ali lepa poletna kresna noč ali kaj, vrtela sva se kot v začaranem krogu in nisva našla poti iz gozda, čeprav bi morala biti že zdavnaj zunaj. Končno sva se naveličala tega tavanja in se odločila, da prebijeva noč pod smreko. Uredila sva si ležišče, nahrbtnika sva imela za vzglavje in pokrila sva se s kocem; tako sva prijetno gledala v lepo modro zvezdnato polje in naša nad redkimi smrekami.

Bilo je kar prijetno, tako da nisva mogla zaspati, čeprav sva bila utrujena. In ker nama spanec ni hotel zatisniti oči, sva začela presti misli, misli, ki so same vrelje iz najine notranjosti, misli polne lepih prividov bodočnosti za naše šolstvo in njega razvoj, kako naj bi bilo urejeno, kakšna naj bi bila skupna skrb in kakšna naj bi bila vloga prosvetnega delavca v tej novi porajajoči se družbi.

Tako nekako se po 25 letih strnjeno spominjam teh najinih razmišljanj:

Bodoča osnovna šola mora biti enotna osemletna osnovna šola, dostopna vsem učencem, ki naj da učencem splošno vzgojo in izobrazbo. Za vse šole naj bo enoten učni program, ki naj omogoči pridobivanje tega znanja. Prav zaradi tega je treba postopoma ukiniti vse nižje organizirane in nepopolne šole, učencem pa omogočiti redno obiskovanje popolne osnovne šole.

Vzgoja mora izhajati iz idejnih temeljev nove ureditve in mora temeljiti na znanstvenih dosežkih, kajti le tako bomo vzgojili državljane svobodnega duha in osebnosti socialistične skupnosti. Da bi redno šolsko delo tekle nemoteno, je nujno razširiti mrežo posebnih šol, da bi tudi prizadetim otrokom omogočili redno šolanje pod posebnimi pogoji.

Za dosego učno vzgojnega in idejnega smotra ter kvalitete znanja je nujna redna skrb za materialno osnovo šolstva. Na drugi strani pa je treba poskrbeti za primerne učbenike in pomožnike, ki naj bi omogočili in pomagali pri učno-vzgojnem procesu in po-

Dottrens, R.:

INDIVIDUALIZIRANI POUK

Zaradi velikih razlik v fizični in psihični razvotosti posameznikov ter vsled drugih dejavnikov predstavlja katerikoli šolski razred, pa najsi bo še tako izenačen, skupino učencev, ki imajo neenake možnosti in neenako predznanje. Šola se za te očitne razlike med otroki dolgo časa ni brigala. Izvajala je pouk, ki je bil prilagojen povprečnemu učencu, zaradi česar se niso mogli razvijati niti pod povprečno niti nadpovprečno nadarjeni učenci; za prve je bil takšen pouk preveč, za druge pa premalo zahteven. Zato je vedno bolj prodiralo spoznanje, da takšen način pouka ni najboljši in da je treba uvesti pouk, ki bo omogočil kar največjo zivnejšo angažiranost vsakega učenca in to z namenom, da bo sleherni dosegel maksimalni razvoj in čim boljše šolske ocene.

Gibanje za individualizacijo šolskega pouka in učenja se je pod vplivom diferencialne psihologije začelo šele na prelomu med prejšnjim in zdajšnjim stoletjem. Prvi poskus individualizacije pouka sta izvedla v Ameriki W. Search (leta 1894) in Evropski pa O. Decroly (leta 1906). Teh poskusov je bilo več, vendar se posamezni sistemi individualiziranega pouka med seboj bistveno ne razlikujejo, marveč skoraj enočasno poudarjajo samoučenje in individualno osvajanje znanja.

Izvajanje individualizacije pouka ni možno na več načinov. Eden izmed teh je tudi učenje s pomočjo učnih listkov, ki jim pravijo francoski »fishes«, Nemci »Lehrettel«, Anglosasi »Teaching-leaflets« in Rusi »trenirovočnyj«. Praktično gre za kartonček primernega formata, na katerem je napisana naloga ali vrsta nalog. Ki jih sestavlja učitelj za samoučenje svojih učencev. Uporaba učnih listkov je danes vseh naprednih šolah zelo razširjena.

Z namenom, da bi metode individualiziranega pouka čim bolj približali vsem našim šolam, je Zavod za šolstvo SR Slovenije izdal v prevodu Marije Jalen zadnjo izdajo znanega

dela švicarskega pedagoga Roberta Dottrensa »Individualizirani pouk« (v originalu: L'enseignement individualisé). Avtor, ki zagovarja zmerno obliko individualiziranega pouka, nam v svoji knjigi opiše svoja pedagoška prizadevanja ter rezultate individualiziranega pouka, dosežene na eksperimentalni osnovni šoli Mail, v ženevskem kantonu, kjer so s pridom uporabljali učne listke kot odlično učiteljevo orodje za zanesljivo in uspešno uresničevanje funkcionalne vzgoje in aktivne šole.

Izkušeni praktik Dottrens (roj. leta

1893) svojih bogatih pedagoških spoznanj ne hrani zase, marveč jih z nesebično širokogrudnostjo razdaja vsakomur, podrobno navajajoč oblikovno gradivo, ki mu je omogočilo, da je svoje učence mnogo in temeljito naučil. Zaradi podrobnega opisa načina dela pri izvajanju individualiziranega pouka bo konstruktivno posnemanje dokaj olajšano, zlasti še, ker je Zavod za šolstvo SR Slovenije nekatera mesta za pouk francosko v tekstu prilagodil za pouk slovensine ter celo dodal nekaj lastnih primerov.

Prepričani smo, da bo delo R. Dottrensa »Individualizirani pouk« zelo koristilo našim šolam, zlasti še osnovnim, ki tudi samé vedno bolj spoznavajo okrivjenost učinkovitost kolektivnega, frontalnega in simultanege načina razrednega pouka. Cena knjige (141 strani) je 15 N-din.

Opozarjamo tudi na delo Josipa Markovca »Nastava in individualne razlike učnika« (Zagreb, Školska knjiga, 1966), v katerem avtor utemeljuje prednost in učinkovitost individualiziranega pouka v razredu.

VIATOR

NOVI FILMI V KINU

Sedmina režiserja Matjaža Klopčiča je nedvomno po oblikovni plati eden najbolj zanimivih slovenskih filmov. Klopčič obvlada filmsko govorico, njegov filmski izraz je prečiščen in bogat. Vendar svoje znanje in talent ni uspel uporabiti tako, da bi ustvaril kompletno filmsko umetnino. Konflikt mladega človeka z okoljem (med vojno, po vojni ali pa danes) je lahko le mozaik večjih ali manjših spopadov, ki pa imajo vsi svoj vzrok in posledice. Literarna osnova je preko galerije likov uspeša dati podoba mlade generacije, ki je prepričljiva in sprejemljiva. Prav tako njihovi konflikti. V filmu pa ni lika, ki bi popolnoma zaživel. Vsi skupaj so skupek papirnatih figur, ki kot da se gibljejo eden mimo drugega. Lepa kompozicija slike in svojevrsten filmski ritem sta premoala, da bi film zaživel kot samostojno umetniško delo. Potrebna je predvsem bolj jasna opredelitev do gradiva samega. Liki bi bili izdelani, zaživel bi na zaslonu in konflikti katerikoli generacije ob vstopu v samostojno življenje bi dobili one dimenzije, ki jih upravičeno pričakujejo od ekranizacije tega romana.

Vse to bi pa prineslo tudi boljše sožitje literarne osnove in filmskega oblikovanja. Tako pa je film ostal nekje sredi poti. V njem je zaživel le ambient. Vojna in mir je prejel letošnjega Oscara. Pri nas ga gledamo z večino zanimanja na sedmih filmskem traku. Vendar je v filmu kljub temu cutiti Bondarcukovo iskanje (ki pri kopitju na 70 mm filmskem traku pride izredno do izraza) oblikovnih možnosti pri kompoziciji, tridimenzionalne slike. Njegova verzija Tolstojevskega romana Vojna in mir je do sedaj najboljša ekranizacija tega romana. Tistim, ki poznajo rusko literaturo, slikarstvo in zgodovino, bo nudila bogato doživetje. Drugim bo film predloil razsvetljuje. Vendar je v vsakem kadru cutiti vsaj delček Tolstojevske misli in srca. Zameritimo pa scenaristu in režiserju Bondarcuku le poenostavitve lika grofa Bezuhova, ki je v Tolstojevem romanu posebej živa misel istega obdobja. S tem je film resda pridobil na spektakularnosti, izgubil pa je najzanimivejšo komponento Tolstojevskega romana.

Plačanci (tudi Pot v Katango) Jacka Cardiffa je film, ki odpira etična vprašanja južne Afrike. Na vlakcu, ki prevaža diamante, so plačanci in domorodci. Proti njim so plemena, ki so slikana sicer na način, ki ga pogosto srečujemo v poceni indijancih. Vendar pa konflikti med belimi in črnimi na vlakcu kažejo črnega človeka v njegovem napornem, da na intelektualnem-področju doseže, če ne prevlada belega. Poročstvo za uspeh je etika, ki se poraja na pogorišču magije v spopadu s civilizacijo, katere morala in etika doživljata poraz.

Oče je film madžarskega režiserja Zoltana Fabryja, ki obravnava subtilno temo odrasčanja otroka v senci slavospevo o mrtvem očetu in mladostniški emancipaciji od spominov, predsodkov in lažnih ter vsiljenih predstav o življenju. Film je ena najboljših stvaritev novejši madžarske kinematografije. Počitekno tveganje je najnovejši Cayatov film Zgodba o učitelju, ki vzbuja prva ljubezenska čustva pri svojih učenkah, ki je obsojen poizkusa zlorabe mladostnic in ki uživa neizmerno zaupanje svoje žene, je realizirana z rutino in brez posebnega umetniškega navdina. Melodramatski zaplet, znani obrzi glavnih igralcev so privlačnost filma, ki bo našel svojega publiko. Pogreb v Berlinu je volunski film, ki se odlikuje po dosti originalnem pristopu. Prepletanje vseh možnih volunskih služb pri izvrševanju dolžnosti agenta, ki ga uspešno zaigra Michael Caine, je ves zaplet filma, ki pa poleg nepetosti prinaša tudi nekaj vedrega humorja. Skratka film, ki je dobro razvedrilo. Westerplatte je film poljskega režiserja Stanisława Rozewicza. Je predvsem poizkus uloviti košček poljske zgodovine in se oddolžiti junakom Westerplatte, ki so se odrezali od poljske armade v septembru 1939 borili skoraj do zadnjega naboja. Psihološka plat filma nekoliko šepa. Vendar je film eden boljših vojnih filmov zadnjih let. Bil je nagrajen v Moskvi leta 1967. Kaj si delal v vojni, očka? Ta film je izredna zamisel, da se v okvirih komedije pateško vojnih zaslug postavi na realno osnovo. Ta misel pa ni posebno uspeša. Humor je prisoten ves čas. Vendar je to humor, ki ne pozna domislic, presenečenj, lahkonosti in zbadljivosti podobnih filmov neameriške proizvodnje.

Tovarišice, ki so v letu 1963/64 obiskovale IV.č letnik učiteljskega v Ljubljani, bodo imele srečanje ob 15-letnici mature 14. junija 1969, od 19 ure dalje v restavraciji Slavija na Gosposvetški cesti 6 v Ljubljani. Vabimo tudi razrednika Bruna Toič.

Prosim, če zaradi števila udeleženk pošljete prijave čimprej na naslov: Ljuzka Bernik, Groharjevo naselje 33, Skofja Loka.

Maturanti 5. c letnika učiteljskega v Mariboru, ki smo diplomirali leta 1962, bomo praznovali obletnico mature 14. junija. Kraj praznovanja bo javljen pozneje. Pošljite naslove na: Franc Torič, gimnazija Ljutomer.

Maturantje 4. a razreda ljubljanskega učiteljskega šolskega leta 1968/69 (razrednik prof. Jože Žabkar) — se bomo srečali ob 20-letnici mature na prijateljskem večeru v gostini Činkole na Poljanski cesti v Ljubljani, Grič Marja, Bačnik Ana, Gostiša Janez, javite se predhodno Mandeljc-Bole Mari, Ljubljana, Stari trg 17, ker ne vemo za vaše naslove. Na veselo svidenje po 20 letih!

Dijakinje 4.e razreda učiteljskega v Ljubljani — letnik 1963/64 — bomo praznovali 15. obletnico mature 28. 6. 1969, ob 19. uri pri Cadue. Pridite vsi! BOZA.

Na Zlataru v SR Srbiji bo od 9.—26. junija 1969 seminar za učitelje vseh štirih tujih jezikov.

OBVESTILA

Drobne informacije dobite pri Zavodu za šolstvo SRS, Poljanska 28, tel. 313-761.

OSNOVNA ŠOLA DANILE KUMAR Ljubljana, Godeževa 11

razpisuje delovno mesto za

— UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO PRU ali P
— UČITELJA ZA TELESNO VZGOJO PRU ali P

Prijave sprejema svet šole 15 dni po objavi razpisa.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor strokovnega dela in raziskav v zvezi s šolstvom, izide štiriinšestdeskrat na mesec, med šolskim letom.

Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-11, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Poljanska 22-28A.

Šolski predal: 353-VII. Letna naročnina: 12 din za posameznika, za šole in druge ustanove 30 din.

Štev. tek. računa: 601-9-28-1. Tiska CZP Ljudska pravica.

Delovna skupnost
Posebne osnovne šole Nova Gorica
razpisuje
prosto delovno mesto
KLINIČNEGA PSIHOLOGA
Kandidat mora imeti končano fakulteto. Nastop službe 1. junija 1969. Razpis velja 15 dni po objavi

Po sklepu sveta zavoda — razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE ZVONKA RUNKA
LJUBLJANA, GASILSKA 17
razpisuje
za šolsko leto 1969/70 naslednja delovna mesta:

— 1 UČITELJ ALI UČITELJICA ZA GLASBENI POUK — PRU ali P
za 10-urno učno obveznost v razredih in vodstvo otroškega in mladinskega pevskega zbora
— 2 UČITELJA ALI UČITELJICI ZA ODDELEK PODALJŠANO BIVANJE UČENCEV — U

Nastop službe 1. 9. 1969 (za določen čas od 1. 9. 1969 do 30. 6. 1970).
Stanovanj ni. Plača po pravilniku. Prednost za oddetek PB učencev imajo U iz VVZ šolskega okoliša.
Rok za prijave je 15 dni po objavi na gornji naslov.

Razpisna komisija
sveta I. gimnazije v Ljubljani, Peričeva 12

razpisuje
z novim šolskim letom delovni mesti
profesorja fizike
in
profesorja sociologije

Pogoji:
za profesorja fizike diploma filozofske ali tehnične fakultete; za profesorja sociologije diploma filozofske fakultete ali višje politične šole.

Ponudbe s kratkim življenjepisom sprejema pisarna ravnateljstva I. gimnazije v Ljubljani, Peričeva 12 do 20. junija 1969.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA STROJNO STROKO V LJUBLJANI, AŠKERČEVA 7/II
RAZPISUJE

VPIS V I. LETNIK ZA ŠOLSKO LETO 1969/70
a) v oddelku za strojno stroko bo sprejetih 210 učencev(nk)
b) v oddelku za varilsko stroko pa 70 učencev(nk)

Pogoji za sprejem so:
1. uspešno končana osemletna osnovna šola
2. pozitivna ocena iz tujega jezika v spričevalu o končani osnovni šoli
3. starost največ 18 let
4. ustrezno zdravstveno stanje
5. uspešno opravljen sprejemni izpit
Prijavo za vpis (v prodaji Drž. založbe) kolokujte s kolkom za 1 N-din — ter ji priložite:
1. spričevalo o dokončani osemletni osnovni šoli (original)
2. izpisek iz rojstne matične knjige
3. zdravniško spričevalo, ki ne sme biti starejše od meseca dni
Prijave za vpis sprejema šola dne 19., 20., 21. junija od 8.—12. in od 16.—18. ure in 22. junija od 8.—12. ure v sobi 7/II, Aškerčeva c. 7. Po pošti poslanih prijav ne bomo upoštevali!
Kandidati obeh strok opravljajo pred izpitno komisijo sprejemni izpit iz slovenskega jezika in matematike dne 25. in 26. junija 1969, če bo prijavljenih kandidatov več, kot je razpisanih mest. Pričetek izpita bo ob 8. uri po navodilih, ki jih bodo dobili kandidati ob vpisu.
Kandidati iz vseh Ljubljane, ki žele biti sprejeti v Dom tehniških šol na Vidovdanski 7, vložijo prošnje direktno v upravo doma.

C cankarjeva
ZALOŽBA založba
ZALOŽBA za Vas

- Gulbransen Trygve:**
IN VEČNO POJO GOZDOVI ter DEDIŠČINA GOZDA
Veličastna nordijska saga o družini Björndalcev, ki živi na samotni kmetiji sredi neizmernih gozdov. Povest o rodu preprostih, pogumnih, poštenih in vztrajnih ljudi, ki so trdno zraščeni s svojo zemljo in strastno ljubijo svojo prvobitno svobodo in lepoto svojega divjega sveta.
Cena: pl. 69 din, polus. 90 din
- Knut Hamsun:**
BLAGOSLOV ZEMLJE
Himna nordijski zemlji, trdi, skopi, nepopustljivi, prežeti s tisočimi skrivnostmi in nevarnostmi, nordijska saga o človeku in zemlji, ki sta si usojena tovariša in večna sovražnika. Roman, ki je s svojo primarno močjo osvojil svet. Avtorju je bila 1920. leta zanj podeljena Nobelova nagrada.
Cena: pl. 40 din, polus. 50 din
- Jens Peter Jacobsen:**
GOSPA MARIJA GRUBBEJEVA
Delo zavzema posebno vidno mesto v danski književnosti, zlasti pa v pisateljevem dragocenem literarnem opusu. To je roman o ljubečih in ljubezni išočih ženski, njeni pretresljivi življenjski poti, njenem družbenem vzponu in pretresljivem padcu.
Cena: pl. 35 din
- Robert Kalivoda:**
MODERNA DUHOVNA STVARNOST IN MARKSIZEM
Avtor sodi v avantgardo češke filozofije. Marksizem pojmuje kot pot, kot gibanje, kot tisto možno ustvarjanje, ki s svojo odprtostjo daje dobra izhodišča za globlje filozofsko spoznavanje človeka in sveta, človekove strukture in strukture sveta, v katerega mrežo je ujet.
Cena: kart. 20 din
- Giuseppe Berto:**
OBLAKI SO RDEČI
(zbirka MOZAIK)
Sodobni italijanski pisatelj G. Berto se je v tem romanu lotil silno delikate snovi: s psihološko poglobljenostjo nam prikaže usodo pešice mladoletnikov, ki so našli v katakombah porušenega mesta. Svojevrsne poti brezdomne mladine v porušeni italijanski mestu, neprisiljene prepletene po sili dogodkov, spremlja pisatelj z globokim humanizmom, ki poteka iz prepričanega antimilitarizma.
Cena: pl. 45 din
- Hans Kirst:**
VOLKOVI
(zbirka MOZAIK)
Pretresljiva kronika stare mazurske vasice na meji med nekdanjo Nemčijo in Poljsko, vasice, ki postane peklenski kotel nacističnega preobraževanja človeka v zver. Ostro in umetniško dognano pisateljevo pero odpira bralcu brezno pogubnih strasti in človeških tegob, ki pretrajajo majhen vaški svet. Preplet teh zgodb preraste v veličasten roman vaši, ki postane zgodovinski spomenik.
Cena: pl. 49 din

NAROČILNICA — PD

Podpisani(a)

poklic

zaposlen(a) pri

stanujoč(a)

pošta

NEPREKLICNO naročam naslednje knjige: IN VEČNO POJO GOZDOVI ter DEDIŠČINA GOZDA, BLAGOSLOV ZEMLJE, GOSPA MARIJA GRUBBEJEVA, MODERNA DUHOVNA STVARNOST IN MARKSIZEM, OBLAKI SO RDEČI, VOLKOVI.

(Ustrezno podčrtajte)
Naročnino bom poravnal(a) — takoj v celoti — bom plačeval(a) v več mesečnih obrokih po 20 din, in sicer takoj po prejemu položnic. (Ustrezno podčrtajte!)

Knjige pošljite na dom — v službo — prevzamem osebno.

Datum:

(podpis, za pravne osebe tudi žig)

Šolski center za blagovni promet

LJUBLJANA — POLJANSKA 28 a

razpisuje
prosta delovna mesta
za nedoločen čas:

- PROFESOR — SLAVIST
- PROFESOR — SLAVIST-GERMANIST
- PROFESOR ZGODOVINE
- PROFESOR GEOGRAFIJE IN ZGODOVINE
- DIPLOMIRAN EKONOMIST
- ARANŽER — visoka izobrazba s prakso v aranžiranju;

- za določen čas:
- UČITELJ TELESNE VZGOJE
- 2 UČITELJA ZA ZDRAVSTVENO VZGOJO

Poskusna doba 6 mesecev.

Nastop službe 1. septembra 1969.

Prijave, ki naj vsebujejo osebne podatke, dokazila o strokovni in pedagoški izobrazbi ter življenjepis, sprejema tajništvo centra do 15. junija 1969.

Svet osnovne šole Dušana Jereba Slovenske Konjice

razpisuje
naslednja delovna mesta:

- A) UČITELJA ZA TEHNIČNI POUK — PRU UČITELJA ZA GLASBENI IN LIKOVNI POUK PRU (kvalificiran za poučevanje enega od navedenih predmetov, a je sposoben poučevati oba). Za navedeni delovni mesti je zagotovljeno samsko stanovanje.
- B) VODJA PODRUŽNIČNE ŠOLE V SPITALIČU — učitelj z opravljenim strokovnim izpitom; RAZREDNEGA UČITELJA NA PODRUŽNIČNI SOLI V SPITALIČU — U

Zagotovljeno je družinsko stanovanje. Vsa delovna mesta so razpisana za nedoločen čas. Rok prijave poteče 15 dni po objavi razpisa.

Osnovna šola Vojska Šmuc v Izoli

razpisuje:

- 1. ponovno razpisujemo dve (2) delovni mesti UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA pogoji: PRU ali P
 - 2. prvič razpisujemo eno (1) prosto delovno mesto UČITELJA SLOVENSKEGA IN ITALIJanskega JEZIKA (1/2 za slovenski jezik in 1/2 učne obveznosti za italijanski jezik) pogoji: PRU ali P
 - 3. prvič razpisujemo eno (1) delovno mesto UČITELJA ZA TEHNIČNO VZGOJO pogoji: PRU
- Prijave pošljite na osnovno šolo Vojska Šmuc v Izoli v roku 15 dni po objavi.
(Popravek razpisa, objavljenega v 10. številki PD)